

Editörden Mektup (Sürüm 6; 2018/2)

Bölüm 1: Farkındalık

BİRİNCİ BÖLÜM SUNUŞU

Sorun, kusur ve engelli olan, ayrıca prematüre gibi uzun süreçli bir sağlık sorunu olan bebeklerin toplumda ayrıcalık içinde olmaması, onların da yine birere kişilik olarak insan haklarının tümüne sahip olduğu bilincinde olunmalıdır.

Bu Bölümde Farkındalık konusunda irdelemeler, felsefi yorumlar ve etik ilkeler üzerinde durulacaktır.

İlk planda ilkeler oluşturulmaya çalışılmış, daha sonra bunun felsefe yorumu gündeme getirilmiş ve Engelli ile ilgili Antlaşmalar irdelenmiştir. Daha sonra tüm varlıkların aynı yapıları olduğu algısı ile “*hepimiz biriz*” vurgusu yapılarak, farkındalık üzerine bir bakış ve farkındalık ekonomisi gündeme getirilmiştir.

Protokollerin etik, hukuk ve yaklaşımları bu Bölümde incelenen hususlar olmuştur.

İkinci Bölümde Pediatrik Genetik konusu ağırlık kazanmaktadır.

İnternet-Wikipedia gibi kaynaklardan da yararlanıldığı gözlenecektir. Bazı kişisel görüşler ve bilgilerin de ele alındığı gözlenecektir.

Resimler, çizimler ve şiirler ayrıca ek olarak belirtilmediği durumlarda Editöre aittir.

“*Haber doğru, yorum hür*” prensibi ile bağımsız görüşler ele alınmaktadır.

Yararlı olması, bilimsellik yanında sosyal ve kültürel katkılara neden olması dileğimle,

Prof. Dr. M. Arif AKŞİT

Eskişehir, 2018

M. A. Akşit Koleksiyonundan

M. A. Akşit Koleksiyonundan

İlke

1

Sorunlu, kusurlu ve engelli olan bireylerde, Farkındalık İlkeleri *

M. Arif Akşit**, *Mehmet Kuşku****, *Ömür Şaylıgil*****, *Nurettin Başaran******

*Eskişehir Acıbadem Hast. Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi çalışmasıdır

**Prof. Dr. Pediatri, Neonatoloji ve Ped. Genetik Uzmanı, Acıbadem Hast., Eskişehir

***Uzman Dr. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Acıbadem Hastanesi, Eskişehir

****Prof. Dr. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Etik Anabilim Dalı, Eskişehir

*****KATKI: Prof. Dr. Nurettin Başaran; Tıbbi Genetik Bilim Dalı

Engeli olanlara özürlü olarak tanımlama yerine, ayrıcalık oluşmaması için, eşit insanlık hakları sağlanmalıdır. Tıbbi açıdan ele alınan tanımlamalar; Impairments/Sorunlar, Disabilities/Kusurlar ve Handicaps/Engeller şeklindedir. Burada insancıl yaklaşıma Farkındalık/Awareness denilecektir. Bilinçli olma, algılama ve empati yapma boyutlarının iç içe geçtiği bir kavram olarak İnsan Olduklarının Farkındalığı tanımı uygun olarak nitelendirilmiştir.

Bir bireyi gözleri miyop diyerek, dört-göz ve görmez, anlamaz şeklinde yargılamak doğru değildir. Bu Bölümde engelli olarak tanımlanan boyutun temelde bunların izole edilmesi veya ayrıştırması şeklinde ele alınmasının bir insanlık bakış hatası olduğu vurgulanması amacı ile bu Ünite hazırlanmıştır.

S ağılığın; tek hücre, ovum olarak oluşması, bunun yine sağlıklı genler ile döllenerek gelişimi, değişimi ve yaşam boyunca da belirli bir boyuta gelmesi ile oluştuğu bilinmektedir.

İnsanlar kendilerini sağlıklı olarak tanımlamaları ile, çeşitli etkileşimden korktukları, çekindikleri veya tanım, ne gerekçe ile olursa olsun, sorun, kusur ve engelli olan bireyleri ayrıştırdıkları görülmektedir. Bazıları bu yaklaşımı, yardım, destek ve onlara faydalı olmak amacı ile yaparken, onların insanlık boyutunu dışlayarak oluşturmaktadırlar. Anket gruplandırmadır, fert algısını yok etmektir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin de bir insan olduğu, etik haklarının ilkeler ile ele alınmasını, onlara farklı muamele değil, özellikli yaklaşım gerektiği algılanmalı ve bu farkındalık içinde olunmalıdır. Eli olmayan kişiye tokalaşmak için elinizi uzatmak değil, gönülden elinizi uzatmak gerektiği algılanmalıdır.

Bu Bölümde, farkındalık kavramı ile **sorun, kusur ve engelli olan bireyler** irdelenmeye çalışılacak, belirli etik ilkeleşme tanımlanmaya çalışılacaktır.

Özet

Sorunlu, Kusurlu ve Engelli olan bireylerde, Farkındalık İlkeleri

Amaç: Sorun, kusur ve engelli olan bireyler açısından durumlarını algılamak, farkındalık konusunda bir düşünce yaklaşımı yapılmıştır. Bu Bölüde özet halinde "*Farkındalık İlkeleri*" sunulmakta, "*Farkındalık Boyutu üzerine Düşünceler*" ise ikinci Bölümde sunulmaktadır.

Dayanaklar/Kaynaklar: İnsan Hakları ve Birey Hakları temelinde yaklaşım yapılmıştır. Felsefe görüşleri açısından etik kavramlar oluşturmaya çalışılmıştır.

Giriş: Bazı vurgular yapılarak değerlendirme öne çıkmaktadır.

Genel Yaklaşım: Yaklaşımlarda bazı boyutlar, 1) *Farkındalık üçüncü gözden, objektif, bilimsel olarak bakabilmektir.* 2) *Bireyin hakları ve bireyin bağımsızlığının esas olduğu algılanmalıdır.* 3) *Farkındalık belirli bir süreç değil, tüm yaşam buna göre bireye göre farklı yapılmalıdır.* 4) *Farkındalık ile farklı fizyolojik yapıyı, cinsiyeti ve diğer özellikleri görmek ve ayırtırmak değildir. Tüm insanlar eşit, özgün ve bağımsız olduğunu algılamak farkındalıktır.* 5) *Gruplandırma, kabile olarak tanımlama, izolasyon ve ayırtırma insan hakları temelinde de farkındalık değildir.* 6) *Farkındalık oluşturmayan, eğitim değil, ancak öğretim, bilgilenme olabilir.* 7) *İnsanlar, kendileri ile diğer bireyler arasında hakları, hak edişe göre yapılandırılmalıdır.* 8) *Kibir, benliği üstün göstererek, farkındalıktan sapmamıza neden olabilmektedir.* 9) *Gerçeğin, değerlerin farkındalığı önemlidir, öz benliğin bakışı değil, objektif olmak için bu gereklidir.* 10) *Sosyal konum ve eğitim bireyin farkındalığına olumlu olduğu kadar olumsuz da etkileyebilir, gerçekten uzaklaştırabilirler.* 11) *İlim ve irfan, aydınlanma talebinde olanlara farkındalık içinde olmalarının katkısı olur.* 12) *Farkında olmamızı sağlayan temel faktör eğitim olmaktadır.* 13) *Gerçeği inkâr, kabul etmeme değil, onu algılama, farkında olmak demek, ona teslim olma da değildir.* 14) *Peşin hüküm sizi zarara ve zulme götürebilir.* 15) *Temiz, iyi ve etik ilkeler, insanlık üzere olmak, çalışarak değer üretmek bir insanın insanlık görevi olmalıdır.* 16) *Aklı kullanan sonucu önceden tahmin edebilir.* 17) *Doğanın oluşturduğu boyut, bilim dışı açıklama ile gerekçelendirilemez.* 18) *Yanlış yolda giden, doğru hedefe ulaşamaz.* 19) *İnsan özel, özgün ve tektir, yaklaşımlarda bu özellikler olmalıdır.* 20) *Etik kavramlar doğru ve en azından zarar vermeme üzerinedir, bunu algılayan kişi farkındalık olarak doğru ve gerçek peşinde olmaktadır.* 21) *Sorunda değil, sağlıklı iken de sağlık yaklaşımlarını yapmak, checkupları yapmak bir farkındalık boyutudur.* 22) *Canlılar için farkındalık; yaratılmış olarak varlıklarını algılamaktır, ayrıca ancak yaşama süresi kadar bu Evrende bulunacaklardır.* 23) *Değerleri, değeri kadar yorumlanmalı, abartma ve küçültme ile farkındalığı bozulmamalıdır.*

Yaklaşım: Bireylerin farkındalığı kendilerine de empati ile objektif olarak bakabilmektir. Bu bakışın insanlık değerleri ve etik ilkeler olmalıdır.

Sonuç: Farkındalık insanın insan olduğunun algılamasıdır. Sorun, kusur ve engelli olan bireyler açısından ise bu daha öne çıkmaktadır.

Yorum: Etik: a) doğru nedir prensipleri ele alarak, b) birey ve durum açısından ne yapmalıyım eylemi sorgulamak olduğuna göre, farkındalık kavramı bir düşünce boyutu olarak irdelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Farkındalık, etik ilkeler, birey haklarının önceliği

Outline

Principles of Awareness at Impairments, Disabilities and Handicaps

AIM: The person with; Impairments, Disabilities and Handicaps, by perceive on awareness of the Humanity is considered at this Unit. The second Unit named as "*The Awareness Concept on Impairments, Disabilities and Handicaps*" is also a brief evaluation of this indicated principles.

Grounding Aspects: Human Rights and Civil Liberties are the perspectives concept of these ethical considerations.

Introduction: Some indications are taken in notice: 1) Awareness is looking from the third eye, from objective and scientific perspective, 2) Civil Liberties and Rights are the main awareness facts, 3) Awareness is going on until the ending of life, 4) Awareness is not mentioned the individual differences as gender, race and other specifications, just perceiving as we are all Human, unique and sole, 5) Grouping and classification as clan and as specification is somehow an isolation from unification and means non-awareness, 6) Education is meaning of awareness, if not means only to get diploma. 7) Human being relations and cooperation's are confirmed by the awareness. 8) Pride, prejudice and selfishness make diversity of the awareness. 9) The reality of the values, the differentiation by objective sight is awareness process. 10) Social status, education can be positive and negative effect on life and awareness, avoidance from the reality. 11) Science and the truths only for the enlightening contribution. 12) Education is simple indication of awareness, if being educated. 13) Accepting the reality is not meaning to obey, work hard and competition about it. 14) Concrete judgement without any consideration may lead oppression and harm. 15) Clear fine, on goodness, charity and ethical principles on grounding on humanity, for value creation must be the aim of a person. 16) If you use your mind, you can estimate the ending, gaining a foresight. 17) Natural laws and considerations are not reasoning by nonscientific objects. 18) Wrong way is not leads right target. 19) People is special, unique and sole person as a member of Homo sapiens, sapiens, all approaches must be original from this view. 20) Ethical considerations must on truth, a) what is right, and b) ought to do process, primum non nocere, as awareness. 21) Evaluations, checkup considerations before any problem, care, safe and taken precautions is the meaning of awareness. 22) Homo sapiens as a created creature, life span is the main reality. 23) Values must have indicated as it is, not over and under estimations, not disturb the awareness.

Conclusion: Awareness is a conscious state to be the appropriate value, at the proper evidence, the reality, perceive the individual and the community, under ethical principles.

Key Words: Awareness, ethical principles on Humanity, the primer of civil liberties on Human Rights

Giriş

İnsan diğer canlılar gibi bir yaratılma süreci geçirir. Bazı yaprak biti, karınca ve arı gibi canlıların klonlanarak çoğalması bilinmektedir, ancak kış veya ortamdaki sorunların olması yanında en az yılda bir kere eşeyli üreme yaparlar. İnsanlar gibi üst düzey canlılarda ise bu mutlak zorunluluktur. Bazı türlerde ovumun sadece uyarılması ile bölünme başlar ama bir noktada durmaktadır. Kısaca insanlar Homo erectus/ayağa kalkan varlıklar yedi adet kadar bir türden biri olup, Homo sapiens, sapiens olanlar (insan) ise tek türdür. Tüm ırkların farklı olmadığı tek tür olduğu da immünolojik ve genetik açıdan da gösterilmiştir.

Özet olarak insanlar tek bir tür olarak; anne yumurtası/ovumun erkek genetik materyali/sperm ile döllenmesi sonucunda oluşmuştur. Bir süre varlığını devam ettirir ve laboratuvarında ortalama 60+/-20 bölünme sonucunda (120 yaş karşılığına gelir) bölünme durarak yaşamı sonlanır. Bir kısım dokular ise, kan ve cilt gibi hücrelerin sonsuz bölünme kapasitesi vardır. Bazı hücrelerin yeniden yapılanma kapasitesi vardır ve kök hücre tanımına girer. Tam kapasiteli olan hücreler ilk anda olursa, tek yumurta ikizi olabilmektedir, tam bir insan yaratılabilirler.

Her hücre bu açıdan devamlı yenilenme ve gelişme süreci geçirir. Yapılanma sürecinde farklı yapılaşma ile eğer sorun oluşuyor ise, sağlık açısından etkili olabilecektir. Bir uçakta koltuk olmaması, uçağın uçmasına engel değilken, yolcular açısından önemli eksiktir. İşleve göre etkileşim olabilmektedir.

Erken gelişimdeki canlılar doğrudan DNA kontrollü iken, daha sonra RNA etkileşimli, hücrelerin bunlara adaptasyonu gibi birçok faktörler etkilemektedir. İnsanlarda hücre zarındaki özellikle G Proteini denilen etkileşimlerin, sosyal, beslenme gibi birçok etkileşimlerde olduğu anlaşılmaktadır. Kültürel boyut etkisi ile bireylerin yaklaşımları da bedensel oluşumlara önemli tesirleri olmaktadır. Obesite tüm sistemleri etkileyebilmektedir.

Canlıların oluşumları da tek bir hücreden tüm insanların oluşması gibi, oluşum mekanizmaları tüm canlılarda benzer yapı iken, bundan değişim ve gelişim olmaktadır. Bu gelişim ve değişim mekanizması farklı boyutlarda olması ile anomaliler gelişmektedir. Genetik, çevresel ve birçok etkilerin yanında, bir yenilenme çabası vardır. 21 Trizomi bebeklerin kanımca insan türünden, Homo sapiens, sapiens 'ten bir farklı türün gelişim çabası olarak görülebilir. Uyumu, hiç kızmaması yanında eğer üstün zekalı ve üreyebilir olmaları söz konusu olsa idi, birçok aile bu bebeklerin oluşmasını talep ederdi. Daha sonraları ise türlerin kendi içinde üremeleri ile ayrı bir yapı gelişebilir di ki bu duruma yeni tür diyebilirdik.

Kısaca tüm sorunlu, kusurlu ve engelli (NOT: engelli yerine özürlü tanımı uygun görülmemektedir) olan bireyler canlı olmanın, insan olmanın bir doğal sonucudur. Onları ayırıştırma değil, insanlık kavramında, etik ilkeler temelinde ele almalıyız. Bu yaklaşım bu açıdan Farkındalık tanımı ile Sorun, kusur ve engelli olan bireyler ele alınmaktadır. Unutulmamalıdır ki, anomalili olan görünüşü değişmez ama farkındalık le bizim bakışımız değişebilir.

Farkındalık

Farkındalık Google lügat anlamı olarak:

- **Farkındalık** şimdiki deneyimin bilincinde olma ve onu kabul etme anlamına gelir.
- **Farkındalık**, terapide kendi duygu ve düşüncelerine karşı iç görü kazanmayı, dikkatin negatif ve takıntılı şekilde kendine odaklandığı düşünme biçimlerinden uzaklaşmayı sağlayan bir beceri olarak değerlendirilmektedir.

Bu Ünite de ilkeleşme boyutu felsefe bakışı ile incelenmektedir.

Etik İlkeler

1. Farkındalık üçüncü gözden, objektif, bilimsel olarak bakabilmektir. Farkındalık, farklılık değil, bireyi empati yaparak, kendisini onun yerine koyma ile oluşabilir.

Bir kişinin farklı olması, anomalisi olması veya engellerinin olması onu insan olarak diğer bireylerden, toplumdaki diğer bireylerden ayırılmaz. Oluşan, doğa ve yaşam sürecinin bir olgusu, bulgusudur.

Sorun, kusur ve engelli olan bireyler de insan olarak bir bireydir.

Farkındalık yaklaşımlarını yapabilmek için objektif olabilmek gereklidir.

- 1) Bilinç boyutu, insanın kendi gözü ile gördüğü değil, akli ile gördüğüdür. Yaklaşımlarda oksijen akımı, verilenin durumu iyi gözlenebilir ama havadaki oksijene tolere edebilmesi için hastanın zorlanmasının gerektiği açıktır. Uygulamalarda veriyi akılcı şekilde yönlendirmelidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere farklı açıdan bakabilmek gerekir. İki göz ile ancak derinlik saptanabilir. İnsanlarda da hasta, aile/toplum, hekim yanında dördüncü boyut, kısaca zaman faktörünü de dikkate almak gerekmektedir.

- 2) Hâkim kararda; somut bir olayda, yapılan eylemin amacı, güdüsü/yöntemi, dikkat edilen ve özen gösterme boyutu ile izlem ve ihmâl unsuru olup olmadığına göre karar vermektedir. Yaklaşımlarda sadece olaya bakarak karar verilmez. Çocuk babasının arabasını çalmış diye şikâyet edilse de mirasını önce kullanmıştır diye karar çıkabilir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımda insancıl değerlendirme yapılmadan, farklı boyutlar ile irdelemeden karar oluşturulmamalıdır.

2. Bireyin hakları ve bireyin bağımsızlığının esas olduğu algılanmalıdır. Farkındalık bireye göre oluşmakta ve davranışları ve yaptığı eylemlere göre, fiiller ile oluşan, yapılan duruma göre irdelenmelidir. Sorumluluk doğal olarak bireye aittir.

Sonuç temelinde değil, başlangıçta amaç, güdü ve zarar oluşturmama tedbir ve gözetimlere göre oluşturulacaklar, korunacaklar olmalıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireyler, bireyin bağımsızlığı ilkesi, onlara insan olarak tüm kusurlarının giderilmesi ve sağlıklı bir birey veya engellerinin giderilerek, insanca yaşam hakkı sağlanmalıdır. Bu empati yaparak, bireyi

aydınlatarak rızası ile yapılması gerekir. Yaşam hakkı ve bazı hukuksal doğal haklar rızaya tabi olamazlar.

Varlık birey ile oluşmaktadır, diğerleri bireyin kümeleşmesidir.

Farkındalık, bireye rağmen, bireye karşı olarak onun için yaklaşım olamaz.

1) Eğitim bireyin ilerlemesi ve gelişmesidir. Eğitimin amacı: bireyi, özgür bir toplumda, faal bir eğitilmiş/yetkin ve yeterli, yetişkin yaşam için hazırlayacak, kendi ve başkalarının kültürel kimliklerine ve değerlerin saygıyı geliştirecektir. Eğitimin güdüsü: bireyin kişiliğinin, becerilerinin, zihinsel ve fiziksel yeteneklerinin, mümkün olduğunca geliştirilmesini sağlamak olarak Çocuk Haklarında belirtilmektedir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin de eğitilmek haklarıdır. Bu hak zihinsel geri olanları da kapsamaktadır. Mümkün olduğunca geliştirilmesi tanımı bu açıdan önemlidir ve bu bireysel olup, toplum olarak ele alınmaz.

2) Farkındalık, kültürel değişim, geleceğe doğru, çağın ilerisine yaklaşım, ancak eğitim ile sağlanabilir. Yaklaşımlarda farklı eğitim amacı ile tam tersi geriye doğru da olabilir. Bu açıdan eğitim felsefesi önemlidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere de olumlu ilerlemenin boyutu, bireylerin kendilerinin eğitilmesidir ki bu engeli olması mâni değildir, sadece yöntem ve kapsam değişiktir.

3. Farkındalık belirli bir süreç değil, tüm yaşam buna göre bireye göre farklı yapılanmalı olduğu algılanmalıdır. İlişki ve iletişiminiz olduğunda değil, tüm yaşam süreci boyunca, gebelikten, ölüme kadar birey olduğunun farkında olmalıdır. Farkındalık, farklılık değil, bireyi empati yaparak, kendisini onun yerine koyma ile oluşabilir.

Bir kişinin farklı olması, anomalisi olması veya engellerinin olması onu insan olarak diğer bireylerden, toplumdaki ayrıtırmaz. Terzi size elbise diker.

Sorun, kusur ve engelli olan bireyler, insan olarak bir bireydir.

Farkındalık eğitim gibi mezara kadardır, tuning/terzi gibi bireye uyarlamalıdır.

1) Bulduğunuz yerin sıcak veya soğuk olmasına göre giyiminiz değişecektir. Yaklaşımlarda bedensel aktivite açısından her aşamada farkındalık içinde olmalısınız.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin ruhsal ve sosyal yapıları dikkate alarak yaklaşım yapılmalıdır. Bazı kişiler soğukta oldukları için metal protez, soğuk ilettiğinden atelleri sorun yaratmaktadır, fazla giydirilmesi de sorunu çözmez.

2) Farkındalık sosyal, kültürel açıdan da önemlidir.

Yaklaşımlarda bir birey, özellikle üniversal eğitim almış, bir hekim, artık bireylerin kimlikleri değil, sorunları önemser. Farkındalık insan olmadadır. Kültürel açıdan insanlık, sevme üzerine olmayan yapılanma, boşa çaba denilir. Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşım yaparken, kusur ve engelleri temel alınsa da iletişim için bireylerin özellikleri ve buna göre iş birliği ve eşgüdüm temelinde bulunmak, kısaca birey olarak ayrıcalığının önemi algılanmalıdır ki insanlar robot değildirler.

4. Farkındalık ile farklı fizyolojik yapıyı, cinsiyeti ve diğer özellikleri görmek ve ayrıştırmak değildir. Tüm insanlar eşit, özgün ve bağımsız olduğunu algılamak, farkındalıktır. Yaklaşımlarda zarar oluşturmama, insanlık ve etik ilkeler içinde kalarak, bireyin haklarına saygı ve yararlı olma boyutu ile uygulamalar temel alınmalıdır.

Farkındalık, ayrımcılık değil, tam tersi, insanlık kavramında bütünleştirmedir. Tahminen Dünyaya gelmiş 60 milyar, halen yaşayan 6 milyar insan var ise, tümünün görünümü farklıdır, tümü ayrı fert olarak tanımlanır, hepsi insandır.

1) Bir takımı tutmak değil, o takımın centilmen, sporca aktif, çevik ve etik olması önemlidir. Yaklaşımlarda yapan veya yapılan değil, akıllarda etik yaklaşım kalacaktır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin hatırladıkları sağlık elemanlarının kendilerine insancıl yaklaşım yapıp yapmadıklarıdır.

2) Bir çocuk, hekimin kendisine sevgi ile mi yaklaştığı, yoksa bir hasta gibi mi ele aldığına dikkat eder, birini sever, ötekenden ise kaçır. Yaklaşımlarda sizi seven çocuk doğrudan sorar ve doğru cevap veriliyorsa, realist olarak olayı kabul eder ama yalancıkdan da ağlar.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin sizden ilk istediği onlara sevgi ile yaklaşmaktır. Onları ümitli ve mutlu olması değil, doğruyu söyleyenlerden daha yakınlık hissederler.

5. Gruplandırma, kabile olarak tanımlama, izolasyon ve ayrıştırma insan hakları temelinde de farkındalık değildir.

İster yüceltme ister aşağılama olsun ister bir grup içinde olması ile memnun veya itici bulmak, bir bakıma izolasyondur. Bütünleşme de ortada birey olmadığı, bağlı olduğu grup önemsendiği için, kabul edilemez.

İnsanlık boyutunda izolasyon olduğu için zarar oluşturmaktadır.

Bir kişinin engellerinin olması onu farklı kılmamalı, insan olarak farkındalığı algılayarak, insan olarak irdelenmesi gerekir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yardım etme amacı ile zararlı olma olasılığını ihmal etmemelidir. Onları en azından ruhsal olarak ötekileştirme yapılmamalıdır.

1-Katkı: Nurettin Başaran

Yorum MAA

Kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirmesi yaklaşımı Ceza Kanunu'nda da amaç olarak kişi hak ve özgürlüklerini, suç işlenmesini önlemek olarak yerini bulmaktadır.

Anayasa'da Tıbbi zorunluklar ve kanunla belirtilen durumlar dışında beden bütünlüğüne dokunulamaz denilmektedir. Rıza şartı getirilmektedir. Bu onay, ikna veya bilgilendirme ile oluşmaz. Aydınlanması gereklidir. Yönetmelikte açıklanan şekilde; 1) sağlık durumu, 2) hastalığın olası sebepleri, 3) tanı için girişimler, 4) yapılacak işlemler ve gerekçesi, 5) tedavi ve gelişimler, 6) ücret ödenmesi ve sevk durumu, 7) hasta yararına göre değişimler, 8) hedeflenen tedavi süresi, 9) hasta sorumlulukları, 10) tedavide alternatif seçenekler ve usulleri, 11) öngörülen riskler, 12) tedavinin türü; palyatif, semptom giderici, tedavi edici boyutu, 13) tedaviyi ret etme durumu ve sonuçları, 14) gizlilik boyutu, 15) ilaçların özellikler, 16) hastalığın olası seyri ve neticeleri, 17) tedavi sonlanması, 18) Yeniden tıbbi yardıma ulaşacağı yer gibi bilgiler yapılmalı ve sorulara cevap verilmelidir.

Bilgilendirildi diye imza almak temelde geçersizdir. Kişi daha sonra bilgi vermedi, kâğıdı imzala dedi ve imzaladım diyebilir bu açıdan en az iki kişi ile bilgilendirme yapılması önerilir. Ülkemizde müdavi/sorumlu/hastaya bakan hekim vermeli denirken, bazı ülkelerde bağımsız hekim vermelidir denir. İmza ise hastane yönetimi ve hatta hasta avukatının olması istenir. Amerika'da Kızımın sezaryen için, 36 saat ağrı, ilerlememe ve ÇKS bozulmasına karşın, 3 kişi verdi. Ben hekim olduğum için bulunmama izin verdiler ama konuşmamamı istediler.

Eziyet ve işkence ayrı belirtildiği için ağrı kesici mutlaka verilmeli, bebekler dahil ağrı kesici kullanılmalıdır. Kısaca hiç kimseye eziyet kısaca ağrı çekmemeli ve işkence, tıbbi bilimsel gerekçe olmadan yaklaşım yapılmamalı, rıza olsa bile yapılamaz.

25 yaşına kadar Devlet bakılıyor, destek yapıyor, 18 yaş üstü, rıza geçerli, 7-17 yaş isteği dikkate alınmıyor, 5-6 yaş ise bilgi verilmeli, yalan söylenemez. Aile dayak atıyorsa çocuk aileden alınıp, devlet bakımına veriliyor.

Yaşam Hakkı esas varlık açısından önemli olduğu için rıza aranmaz. Açlık grevinde olanlara şuur kapanınca yapılır, daha önce oral Hidrasyon, şekerli tuzlu su ağızdan alması isterse sağlanır, zor kullanılmaz.

Kültürel ve özellikle inanç boyutu yaşam sonlanmasında etkin olmaktadır.

“Ethical Dilemmas in Prenatal Diagnosis” adlı kitaptan, (Fischman T, Springer, 2011)

Terminasyon bakıldığı zaman, toplumlar arası oldukça farklılıklar görülmektedir.

Ülkeler ve gebelik haftasına göre terminasyon/tahliye oranları

Ülke	1-3 ay	4-6 aylık	7-9 aylık
1.İsrail'de	41.2	35.3	23.5
2.İtalya'da	69.6	28.2	2.2
3.Alamaya'da	74.9	22.9	2.2

4.Yunanistan'da	82.1	17.9	-
-----------------	------	------	---

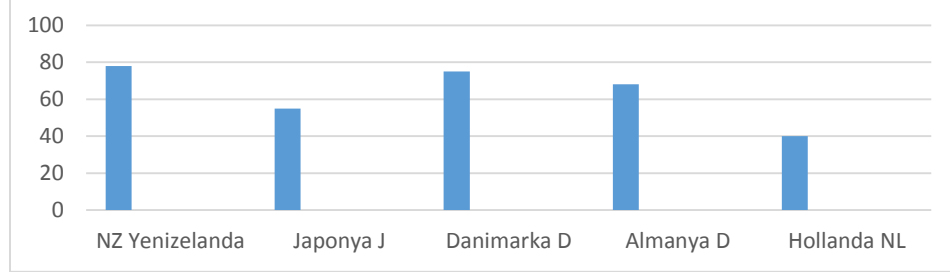
Terminasyon boyutu olarak, Ülkemizde Yasal düzenleme:

1-İlk 10 Hafta; birey hakkı çerçevesinde sonlanma olabilir, hekim öneride bulunamaz

2-10-20 Hafta; Yönetmelik çerçevesinde, anne sağlığı ve bazı durumlarda uygulanır.

3-20 Hafta sonrası anne sağlığı dışında erken doğum, terminasyon yapılamaz.

Yu V. www.medicine.org.hk/guild/profyu.htm Tedavinin çekilmesi

NOT: Ülkelere göre 1500gram altı doğanlarda tedavinin çekilmesi "letting to die" konsepti.

DNRO (Do Not Resuscitate Order) Canlandırma Yapılmaması

- DNRO %10-25,
- Futile %40-42-50
- Tam tedavi %25-35

TCK 82 (kasten öldürme-aktif ötenazi gibi), TCK 83 (ihmalî davranışla öldürme-pasif ötenazi) ve ölüme yardım ve intihara teşvik TCK 84'e göre suçtur. TCK 87: "Gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun vaktinden önce doğmasına" yaklaşımı ile neticesi itibariyle ağırlaştırılmış yaralama, TCK 89: "Gebe bir kadının çocuğunun düşmesine" yaklaşımı ile taksirle yaralama, soykırım, insanlığa karşı suç ( ) durumunda (TCK 76) suçtur.

Hasta Hakları Yönetmeliğinde; (Madde 13: Ötenazi yasaktır) aynı zamanda kabul edilmeyen rıza olarak geçmektedir.

SONUÇ: Tüm hukuk yaklaşımlarında (Amerika, Avrupa ve Türkiye'de de) yaşam hakkı temel ve yoruma, kıyasa kapalı, katı uygulanması gereken boyut olarak nitelendirilmektedir.

Yorum

İnsanların farklı olarak algılanması, kendisini bile aynada baktığında başka biri gibi algılaması doğaldır. Önemli olan sevgi ile bakabilmeli, aradaki kültür, cins, ırk ve tüm ayrıştırmaları kaldırabilmelidir. Gerekirse aynada kendinize gözünüz kapalı olarak bakın, görmek istediğinizi değil, gerçeği, realiteye bakın ve kabul etme, empati yapmayı, sevgi temelinde oluşturun.

Bu Down Sendromlu bir çocuktur, demek ile onu farklı konuma sokabileceğinizi unutmamalısınız.

Her birey ben ve sen olgusunu bebeklikte kavrar. İlk defa bebek, sütü sağlayan memeyi fark eder ve bu nedir demeye başlar, ilk ben/sen olgusu oluşur.

Farkındalık yaklaşımlarında dikkat edilecekler

- 1) Gerekçesi ne olursa olsun, insanlık ve etik ilkeler dışındakilerin uygulanması kabul edilemez, ret edilmeli veya durdurulmalıdır. Yaklaşımlarda hukukun onayladığı boyutlar dışında dayanak kabul edilemez, suç niteliğindedir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşım yapanların bir ilişkisi, menfaati veya ailesel bağı var ise kabul edilemez, sempati veya subjektif yaklaşım yapılması olasılığı nedeniyle kabul edilemez.

- 2) Bilimsel olmayan dayanaklar geçersizdir. Yaklaşımlarda subjektif veriler ile uygulama yapılamaz ve gerekçe olarak gösterilemez, dayanak olarak sunulması bile kabul ötesi, hukuksal mahkeme sunulan nedeni, aldatma olarak tanımlanabilir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yapılacak her yaklaşımın bilimsel olması zorunludur.

- 3) Alınan karar ile yapılan uyumlu olmalıdır. Yaklaşımlarda sorunlara göre yapılacaklar ile alternatif seçenekler de sunulmalı, olası sorunlardaki boyutlar da irdelenmelidir. Acil yaşamsal durumlar hariç, alınan kararlara uyulması beklenilmelidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlar bir nevi sözleşme niteliğinde olup, belirtilen ile yapılanların uyumu gereklidir, farklı olması ile ortada bir hukuksal uyumsuzluk olur, çözümü mahkemelerde olabilir. Hukuk farkındalığın oluşmasını temel gerekçe olarak almalıdır.

- 4) Bireyin talebi olmalı, aydınlatma ile bireyin farkındalığı irdelenmelidir. Yaklaşımlarda bireyin rızası olmadan uygulama yapılamaz, farkındalığın temeli; gerekçe ve dayanaklar bilimsel olması ötesinde, etik ilkelere ve insanlığa uygun olmalı, ancak bireyin rızası ile uygulanmalıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımların temeli, bireyin sorumlu ve karar mercii olduğunun farkında olunmalıdır.

- 5) Sözel değil, subjektif değil, kanıta dayalı olunmalıdır

Hukuk ilkesi olarak kanunilik yapısı, daha önceden tartışma ve yorum olmadan, açık ve net olarak tanımlanmış olmalıdır.

Yaklaşımlarda sözel değil, yazılı ve tanımlı olmalı, gelecek bilinmediği için de garanti verilmemelidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşım, seçenekli ve bireyin farkındalığına göre olmalıdır. Zorla ve güçlü olarak ikna dahil, bir yaklaşım yapılamaz, sadece örnekler ve ibret olgular ile kanıta dayalı, olmuş ve gerçekleşmiş bilimsel veriler sunulabilir.

Birçok algı subjektif boyuta dayanmaktadır. Babam beni sever, annem ise beni kucağına basar diyenlerin, tam tersi bir davranış içinde olduklarından,

sosyal çalışmacılar doğrudan gerçek davranış, veri ile raporlarını yazmalıdırlar. Sübjektif değil, verileri belirtmelidirler.

- 6) İnsanlar fayda yapma amacı ile başlayarak, zarar oluşturabilirler. Yaklaşımlarda farkındalık; fayda ve zarar kavramı üzerinde olmakta, etkisiz olanların ayırımını da gerekli kılmaktadır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere fayda diyerek, bireye uygun olmadığı için zararlı olabilir. Bu açıdan devamlı izlem ile uygulamalar değerlendirilerek kararların düzenlenmesi gerekebilir.

- 7) Sonuca ulaşmak için zararı dikkate almamak, özen göstermemek, sorunun kaynağı olmaktadır. Yaklaşımlarda zorlama olmaması, kararların uygulamalar ile yeniden düzenlenmesi, zarar oluşmaması içindir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlar; a) veri, elde edilecek sonuca göre, b) insanlık, etik değerler, rıza ve uyumluluğa göre planlanır, her aşamasında da insanlık değerleri irdelenir. Gerekirse iptal veya başa dönelebileceği de öngörülmelidir.

- 8) Ortama göreceli karar verme kabul edilemezken, bireye göre karar verme temel dayanak olmalıdır. Yaklaşımlarda bilinmeyen konularda danışmanlık alınabilir, sorumluluk paylaşılabilir, bilmiyorum denilebilir ve sessiz kalınabilir. Bunları yapan kişi alim, bilen kişidir, üstün bir vasfın özelliğidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlar uzmanlık konusu olduğundan, her birinin kendine göre değil, ortak olgu sunumları ile, ortak sorumluluk altında konsey kararı alınabilir ve bireyin rızasına sunulur. Birey göz önüne alınarak, gereken alternatifler, ek çözümler sunulmalıdır.

6. Farkındalık oluşturmayan, eğitim değil, ancak öğretim, bilgilenme olabilir.

Eğitim, çağın ötesinde ulaşmak, gelişmek ve değişmek için yapılır, kalıplar içinde kalmak için değil, farkındalık ve algılamayı objektif yapabilmek için yapılır.

Eğitimin hedefi bireyin kapasitesini arttırmak ve ilerletmek iken, tam tersi boyutların oluşması, geri, kalıplara dönülmesi ile ters öğretim tanımı yapılır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin en önemli olası kazançları, eğitim ile özellikle beceri kazanmak olmalıdır. Eğitim bireye özgü yapılmalıdır (tuning).

Öğrenme boyutunun davranışa geçmesi, onunla bütünleşme ile eğitim oluşabilir. Kendi başına iken de yapması ile bunun oturduğu ifade edilebilir.

2-Katkı: Nurettin Başaran

9.1.1 Genetic9.1.2 Genetic9.1.3 All9.1.4 All9.1.5 Confidentiality9.1.6 Individual9.1.7 Pre9.1.8 Choices
non-directivelanguage, thespecialized

Yorum MAA

Başlıklar altında bazı vurgular yapılmaktadır. Bunlar;

- Maddi imkanların ötesinde yaklaşım gereklidir.
- Emir verici ve zorlayıcı olmamalıdır.
- Tüm taramalar talebe göre olmalı, erken tanı ve tedavi mümkün olanlar hariç
- Birey veya Fetusun sağlığı önemsenmelidir, bunu kapsamalıdır.
- Zarar oluşmaması temel prensip olmalıdır
- Bireyler tüm kamu, kurum ve kuruluşlardan korunmalıdır.
- Prenatal tanısız yaklaşımlar yapılmalıdır.
- Bireyin talebi ve rızasına göre uygulanmalıdır.

Hekimler için yapılan vurgular;

- Bireyin duyguları, inanışları, kültürleri, gelenekleri ve sosyal durum önemli
- Hastaya, olguya göre olmalı, onların tercihi ve insanlık boyutu önemsenmeli
- Uzman görüşleri önemlidir
- Karar bağımsız, bağlantısız. Bilgilendirme sonra rıza ile olmalı
- Gizlilik önemlidir
- Genetik Danışmanlık yaklaşımı önemlidir
- İlişki ve menfaat veya herhangi bir kazanç temelli, reklam olamaz

ÖZET: Genetik Danışmanlık bireyin zararına değil, benliğine uygun ve rıza temelinde yarar yaklaşım üzere olmalıdır.

Farkındalık kazanılan bir yaklaşımdır.

1) Doğruluk ve aydınlık içinde iken, bilim dışı, hayal ve fantezi peşinde koşmak ile zararı çağırırlar. Yaklaşımlarda bilim dışı, mucizevi öneriler karanlık ve sapkınlık yolunu açacağı dikkate alınmalıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere mucizevi engellerini kaldıracak, tam şifa garantisi verenlerin, bilim dışı yaklaşımlarına kapılanlar, doğruluk ve aydınlık içinde iken, karanlığa düşünce, geç kalabilir ve tüm olumlu faydalandıklarını da kaybedebilirler, kazanç derken, tam kayıp içinde olabilirler.

Doğruluk algısı diyerek, arzu edilen ve istenilen boyut söylenebilir. Ben eşimden çok memnunum diyen kadın, yara ve bere içinde olabilir. Kocasını dövme ama kadın bunu onu sevdiği için yaptığı şeklinde yorumlama çalışmaktadır. Gerçekte ise, çaresizlik ve korku ile yorum yapmaktadır.

- 2) Sorun, kusur ve engelli olan bireyler, içinde oldukları durumun farkında olurlar ise, yaşamı bir sınav gibi alarak, insanlığa büyük katkı sağlayabilirler. Yaklaşımlarda insanlık ve etik ilkeler altında değerlerin üretilmesi için engelli olmak bir mâni değildir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireyleri sosyal, edebiyat ve sanat açısından çok büyük katkıları olabilir, ancak durumlarının farkında olarak insanlığa katkı için çaba sarf etmeleri gereklidir.

- 3) Çalışıp, çabalayan kişinin bir şey üretmemesi veya yaşamını kaybetmesi ile sonuçsuz ve gereksiz bir yaklaşım olarak görülemez. Yaklaşımlarda şifa beklenilmez ama insanlık ve yaşam açısından hayattan kopmama, farkındalık içinde olarak, ömür ötesi boyut dahil, varlığın devamlılığı sağlanabilir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin varlığı, sağlıklı olmaları değil, farkındalıkları ve yaşam süresince, sosyal ve topluma yaptıkları katkı ve etkileşim olabilmekte, kendilerinden sonra da örnek ve devamlılık sağlayabilmektedirler.

- 4) Farkındalık çalışarak değer üretmek, olayı ve durumu kabul etme, ona teslim olmak değildir. Yaklaşımlarda süreç uzun ve alınan sonuç tam olmayabilir ama iki birden daima fazladır ve beklemek ile kayıplar ağırlaşabilir ve kayıplar olup, kazananlar da geri gelmeyebilir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerde eğer adalede sorun var ise, çalıştırılmadığında atrofi gelişir ve geri gelmeyebilir. Bu açıdan devamlı çaba gereklidir, ruhsal açıdan da insanlık boyutu açısından da çalışmak, aklını çalıştırmak, felsefe yapmak bile yenilenme boyutu ile insanlığın farkındalığı gelişebilir.

- 5) Olan olduktan sonra, suçlama veya nefretin bir yararı olmaz.

Adalet açısından haklara sahip çıkmak ve insanlık boyutunu yakalamak, etik davranmak gerekir

Yaklaşımlarda iyilik ve güzellik temelinde bilim ve irfan üzerinde olmak gereklidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerde bilim bilinen değil, araştırma, innovasyon ve yeni yapılanmayı da gerekli kılabilir ki tümü yine ilim ile varılabilir, büyü ile varılan bilinmemekte, zararlı olması ise gözlenmektedir.

- 6) Uzmanların görüşleri, önerileri ve bireye göre yaklaşımın planlanması, bilmediklerinin açığa çıkması, farkındalığın oluşması içindir, hikmet sahibi olmak amacını taşır. Yaklaşımlarda sübjektif ve gözü kapalı olmak yerine, bilene danışmak, belirtilenleri algılamak, ancak farkındalığa ulaşabilmek ile olur.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere öneriler teorik değil, bireye göre özgün ve özerk oluşturmanın amacı, işe yarar ve fayda unsurunun, sadece kısa zaman diliminde değil, uzun süreçte de olabilmesi içindir.

- 7) Farkında olabilmek için algıların açık olması, aklını kullanması ve gönlünü de işin içine katması gereklidir.

Yaklaşımlarda bireyin açısından olaya bakılmalıdır, bu açıdan algılama olmadan, farkındalık oluşmadan karar verilmemelidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere uygulamalarda, peşin kararlar ve düşünmeden, çok yönlü yaklaşım olmadan süreç oluşturulmamalıdır, karar gerekirse ertelenmelidir.

7. İnsanlar, kendileri ile diğer bireyler arasında hakları, hak edişe göre yapılandırılmalıdır. İlişki, iletişim ve herhangi bir bağın olmaması durumunda da insancıl boyutlar gündeme gelmelidir. Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşım, tanıma ile değil, insanlık boyutu ile etik ilkeler çerçevesinde düşünsel ve işlevsel yaklaşım yapılmalıdır.

Tabiatta oluşan doğa kanunları gibi sosyal açıdan da insan ve toplum arasında denge oluşturulmalıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin en azından görünüşleri farklı olsa bile, bu özelliği, sarışın ve esmer gibi farz ederek, insanı insan olarak ele almalıdır.

Farkındalık, birey hakkına uyum ile sağlanabilir.

- 1) Aydınlanma, farkındalığı algılayan için söz konusu olabilir. Yaklaşımlarda bazen bilgi veren yeterince farkındalık içinde olmayabilir, bu açıdan bireyin katkısı ve soruları ile interaktif olması önemsenmelidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireyler, sübjektif ve bilim dışına kaymaları ile, aydınlanacak derken, bilim dışı bilgilere, hayallere kayarak, geleceklerini karartabilirler.

2) Farkındalık içinde olmayanlar, hedefe varamaz, döner dururlar. Yaklaşımlarda sonuca ulaşmama, çıkmaz döngü içinde olmak, insanları azgınlaştırır ve daha da batmalarına neden olabilir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin farkındalığı, engellerin giderilmesi değil, insanlık boyutu içinde bunun haklarının elde edilmesidir, olmayacak bir durum için yaklaşımın sonuçsuz olacaktır.

3) Istırap olduğunda, bunu algılayarak, gereken bilimsel ve etik ilkeler ile mücadele etmek gerekir ki, mücadele onu ortadan kaldırmak değil, farkındalık içinde olmaktır. Yaklaşımlarda bir bireye aile içinde söz verilmiyor, dinleme değil, konuşması bile müsaade edilmiyorsa, sosyal bir zorbalık, despot yapı içindedir. Benliği için bağımsızlığı şarttır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin durumlarına razı olup, sessizce yaşamlarının sonlanmasını beklemeleri, yaşamamış boyutuna getirecek, varlık oluşmamasına neden olacaktır. Bu açıdan farkındalık demek, insancıl ve etik boyutta mücadele ve yaklaşımlar içinde olmaktır.

Bazı kişiler dua ile kurtuluşu bulmaya çalışırlar ki mücadele temel alınmalıdır.

4) İyiye ve güzele yönelen, zarardan korunanların, varacakları sonuç, barış ve hayırlı olması beklenir. Yaklaşımlarda amaç ve güdü iyilik ve güzellik hedefine olmalı ve yöntem de insanlık ve etik ilkeler olmalıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımların insancıl ve etik olması, ne olursa olsun, engellerinin ortadan kaldırılması amacından daha önceliklidir.

8. Kibir, benliği üstün göstererek, farkındalıktan sapmamıza neden olabilmektedir. Peşin hükümde olanlar, farkındalığı algılama yerine, suçlama ve verileri saptırma, bozma ve sevgisizliği sevgi gibi gösterme peşinde olacaklardır.

İnsan kendini görür ve kendini ön plana alır, en güzel, en iyi olarak görebilir. Mukayeseyi kendisi ile yapınca, eğilmesi ve bir şeyleri yapması ile başarınca bunu kendini yüceltme ile yapabilir. Bunun tam tersi, yapamaması, kendini çirkin görmesi, güzel olmasına karşın yüzünde çıkan sivilce gibi sadece kendinin gördükleri ile mutsuzluğa sebep olabilir. Eğitimin ona daha niye başarılı değilim yargısını getirebilir ki amaç bireyi yüceltmektir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin sıklıkla niye Tanrı beni cezalandırdı boyutu ile sıklıkla kendilerine haksızlık yapabilirler. Karşı yaklaşım ile de toplum bana bakmalı, beni üstün tutmalı şeklinde bir yaklaşım ile gerçeklikten kopabilirler. Farkındalık iki boyutta da olmadığımızı, sadece bakış açısına göre değişeceğini algılamamız gerekir.

Farkındalık; empati yapamayan, ben diyerek, benlik boyutunda olanların algısı olamaz.

1) İlişki ve iletişimlerde karşılıklı hakların dengelenmesi yapılmadan, eşitleme ve helalleşme boyutuna girilmeden, kesilmesi, durdurulması veya terk edilmesi doğrusal boyutta olamaz. Yaklaşımlarda karşılıklı hakların dengelenmesi, bunlarında etik ilkeler temelinde oluşturulması önemlidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin haklarının sosyal, kültürel ve insan birey olarak sağlanması, onları ötekileştirme veya ayrıcalıklı kılarak hak verildiği iddiası, insanlık açısından uygun nitelikte değildir.

2) İstemediği, talep etmediği gerekçe göstererek hakların sağlanması konusu ele alınamaz, haklar doğal haktır ve derhal verilmelidir.

Yaklaşımlarda hak ediş oluşması ile bu durum aydınlatılmalı, haklar sunulmadan aydınlatılma yapıldığı iddiasında bulunulamaz.

Sorun, kusur ve engelli olan bireyler ile iletişim ve ilişki başlamış ise bu konuda karar veya fikir vermeden, sorumluluktan çıkmak olası değildir, bir kişinin özeline girdikten sonra bu durumu olmamış gibi irdelememelidir.

3) Zarar oluşmadan önce, amacın ve güdünün uygulamadaki sapmaları olup olmadığının kontrolü gereklidir. Yaklaşımlarda devamlı izlem, yolda giderken de devamlı elin direksiyonda olması gibi değerlendirme önemlidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımda belirli aralıklarla izlem ve değerlendirme önemlidir. Aralardaki yorumlar ve değerlendirmeler ile kararlarda değişim yapılabileceği öngörülmelidir.

Gün çeşitli sorunlar, olaylar ve durumlara gebe olduğu gibi, bazen sorunlara da kapı açabilecektir. Bunun için öncelikle içten güçlü olmak gerekir. Birden yıllardır olan beniniz, kanserleştiği kesinleşince, tedavisi için öncelikle güçlü olmak gerekir. Geciktirme ile metastaz ve sorunun büyümesi kaçınılmazdır.

4) Zararın oluşmaması için öncelikle korkulan ve endişe duyulan konularda ve boyutlarda gereken tedbir ve korunma yaklaşımları yapılmalıdır. Yaklaşımlarda korku ve kaygılar bizi komplikasyonların oluşmasını engeller veya çok aza indirebilir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yapılacak yaklaşımlarda, eğer bir sorun olur ise, hakimler korkulan ve endişe duyulanlara neden dikkat etmediğimiz ve özen göstermediğimizi sorgular ve ihmal varsa cezalandırma işlemi yapılır. Tüm korunma yaklaşımı yapılmış ise suçlu addedilemez.

- 5) Bilgi bireye göre yorumlanmalı, bunun da farkındalık boyutu temelinde yapılması gerekmektedir. Yaklaşımlarda verilerin gerçekçilik durumu ile bireye özgün yapılanması dikkate alınmalıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere uygulamalarda teorik olarak değil, bireye özgün yaklaşım planlaması yapılmalı, bunun da konsey şeklinde sorumlulukları paylaşarak bireyi aydınlatma ve rızasını alma amaçlı olmalıdır.

- 6) Sorun, kusur ve engelli olan bireyler, insanlık değerleri üzerinde olmaları durumunda, engelli olmalarını kullanmamalı ve zarar yaklaşımı içinde olmamalıdır. Yaklaşımlarda sağlık bilimi üzerinde olunması ile, sosyal açıdan bunu kullanarak, gerçeği saptırıcı olunmamalıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireyler, bu durumlarını saptırıcı, abartıcı ve ek haksız yere kazanç temini şekline getirmemelidirler. İnsan haklarının zorlanması ve ayrıcalıklı şekle dönüştürülmemesi gereklidir.

- 7) Eğitim ile gelişim ve değişim içinde olup, farkındalığı yakalayanlar, bilim üzere olmanın mutluluğunu yakalar ve faydalı olmanın sevinç gözyaşları ile çalışarak değer üretirler. Yaklaşımlarda başarı bir bilinçlenme, farkındalık içinde olmakta, bunun kaynağı da eğitim ve öğrenmededir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere uygulamalarda başarının insanı nasıl mutlu ettiği ve göz yaşları ile bunun açık olduğu, her taraf için belirgin iken, bunun eğitim ve beceri ile olduğu, insanlığın farkına varma ile algılandığı da açık ve nettir. Tuning/bireye özü uyarlamalı eğitim esas alınmalıdır.

- 8) Haklara uyan, bireyin haklarını tüm zorbalıklara karşı savunan ve bunları sağlayan, insanlık üzerine olan birey, barışseverdir. Yaklaşımlarda barışsever olmak, güçlüye uymak ve ses çıkarmamak değil, adaleti, hakları hak edişe göre dağıtmak, sağlamak olmalıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin haklarını birey olarak sağlamak, korumak ve hak edişe göre dağıtmak, barış sever nitelikte, insanlık yolu üzerinde olmak demektir.

Genel vurgu olarak insanların bağımsız, bağlantısız ve özgün olduğu vurgusu ile tarafsız olduğu söylenir. Gerçekte ise, insan olan etik ve insanlık boyutunda, doğru ve güzellik, sevgi temelinde ele alarak, taraf olurlar. Bir köpek yavrusunu iten, tekmeleyene tarafsız olmak bile insanlık boyutuna sığmayacaktır.

9. Gerçeğin, değerlerin farkındalığı önemlidir, öz benliğin bakışı değil, objektif olmak için bu gereklidir. Bir yaklaşımda ilişki olması ile sübjektiflik gündeme gelmekte, menfaat bağı olmadan, objektif ve bilimsel olunması gereklidir.

Parmağınıza taktığınız yüzüğün pırlanta değeri değil, onu size takmanıza neden olan sevdiğiniz kişidir, bu önemsenen olmalıdır.

Gerçek akıl ve gönül ile kavranabilirken, sübjektif yaklaşımlar ile bu boyut kaçırılabilir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin içinde buldukları durum nedeniyle algıları farklı olabilir, sıklıkla kırılabirler. Buna karşın temel sorun dışardan onlara bakan, yaklaşanlar olup, gerçek onlar için kabul edilemez görüp, izolasyon metodunu sıklıkla kullanırlar.

Farkındalık; gerçek ve doğru irdeleme kazanılan bir yaklaşımdır.

- 1) Barişsever olmak, insanların haklarını korumak ve gözetmek, özellikle sorun, kusur ve engelli olan bireylerin haklarının sağlanmasında etkin olmak önemlidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireyleri, zarar ve insanlık haklarının temininde belirgin olmak, sağlık yaklaşımlarında da önemli bir boyuttur

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin haklarının sağlanmasında etkin ve yeterli olmak, toplumda sadece o eylem için değil, genel anlamda da sevilmesi ve sayılmasının bir gerekçesi olmaktadır.

- 2) Gerçeği ve oluşumu yalanlayanlardan insanlık beklenemez. Yaklaşımlarda ideal adı altında yararı ve faydalı olacağı karşı çıkmak, bireyin engellerini dikkate almadan, onun rızası dışında yaklaşım yapmak gerçeklik dışında olmaktır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda, gerçeklik üzerine olmak gerekir, ki gerçeklik te onların talebi ve önerilere rıza göstermeleri ile olabilir.

- 3) İnanarak, akli ve vicdanını etkin ve yeterli boyutta farkındalık içinde olanlar, faydalı şeylerde de etkin, verimli ve kullanılabilir olmasına dikkat ederler. Yaklaşımlarda zenginlik bireye uygun olması ile sağlanabilir. Sorun, kusur ve engelli olan bireylerde, devamlı kullanabileceği cihaz, alet veya yaklaşım öngörülmalıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere, gereksiz, anlamsız ve temiz, yararlı, mutlu olacaklar yerine, aktivite olmaları için zorlamalı, ancak zararı dokunabilecek, özellikle kişilik üzerine şeyler yapılmamalı, uygulanmamalıdır.

- 4) İnsanların çalışarak, emek vererek hak ettikleri temiz rızık kapsamında iken, sorun, kusur ve engelli olan bireylere hakları, doğal olarak sağlanmalı ve verilmelidir. Yaklaşımlarda hak ediş olarak, sağlık her insanın varlık için gerektir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin insan olarak, insanlık açısından hak edişleri korunmalı ve gereken sağlık yaklaşımları, bireye ve özre göre yapılmalıdır.

Varlık var olmanın şartı olduğuna göre, yaşam hakkı tartışmasız bir haktır, yorum, kıyas veya benzeri durumlar için tartışmaya bile açılmaz. Bu açıdan beslenme ve insancıl yaşama her bireyin hakkı olarak sağlanmalı, korunmalı ve desteklenmelidir.

5) Yanlış, doğru ve gerçek ortaya çıkınca, kaybolur, yalan da ortaya çıkar, çünkü yalan benlik ile doğru bilinmesine karşın yanlış doğru olarak göstermektir. Yaklaşımlarda kanıtlar olduğu gibi belirtmeli, yorum ise hür ve bağımsız olmalıdır. Kanıtları bozmak, saklamak veya yanıltıcı yapmak suç kapsamına bile alınabilir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere, gerçek olduğu gibi söylenmelidir, engelini sanki tedavi edilecek gibi, ümit vermek amacı ile bile olsa, yapılmamalıdır. Oluşacaklar bilinmese bile, olasılıklar ortaya net ve açık olarak konulmalıdır.

10.Sosyal konum ve eğitim bireyin farkındalığına olumlu olduğu kadar olumsuz da etkileyebilir, gerçekten uzaklaşabilirler. Farkındalık, bilime dayanmalı, bireyin sübjektif kanıları gereğe olmamalıdır. Öz benlik, bizlere gerçeklilik konusunda oyun oynayarak farkındalığı kaçırabiliriz.

Eğitim, mal ve mülk ile yöneticilik insanı diğerlerinden ayırıştırır ve özellik katanlar kendilerini toplumda üstün kişi olarak görmeleri onların farkındalığını bozar ve artık gerçekliği kaçırmaları.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin varlığı bazı kişileri korkutmakta, kendilerine bir bakıma bulaşır gibi kaçmaktadırlar. Bu kişilerin insanlık algıları kabul edilebilir değil ve eğitimle bireyin farkındalık içinde olmaları için çaba sarf edilmelidir.

Farkındalık, kişinin yaşamdaki kazanımları ve kayıpları ile olumlu olduğu kadar olumsuzda etkilenebilir.

1) Bazı kişiler dinler ama sanki yabancı lisan gibi anlamadan dinler, eskilerden anlatılan masal gibi gelebilir, bazı olaylarda şahitlerin ifadeleri çok saçma görüldüğü gibi, gerçekten de uzaklaşabilirler. Yaklaşımlarda gerçeklik ile görünen farklı olabilir, soluk görünen kişi kansızlık olmayabilir, başka nedenler olabilir, ancak akli çalıştırmak gereklidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yapılacak yaklaşımlarda, görünen değil, gerçek ve bireye uyan, onun gereksinimlere göre yaklaşım yapılmalı, eski kalıp ve standart değil, değişim ve gelişim üzere olan ele alınmalıdır.

- 2) Sorun, kusur ve engelli olan bireyleri, toplum yaşamına kazandırmak gerekirken, izole etmek, öz benliklerini helak etmekten öte bir anlamı olmaz. Yaklaşımlarda engellerini saklamak değil, gerekeni yapabilmek için danışmanlık almaktır, kısaca uzmanlara gerçeği iletmeektir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireyleri, gerçeklik algısı ve farkındalık açısından yarar olabilecek boyutlar için izole etmek değil, aktif yaşama konulmalıdır. İzolasyonu benlik bozulmaması açısından yapanların, özellikle aileden Çocuk Koruma Yasası/programı ile bebeğin alınması, kısaca uzaklaştırılması, daha sonra ailenin cezalandırmaları bile gündeme gelecektir.

İnsanlar bağımsız ve bağlantısız ve özgün olduklarının ifadesi, toplum içinde olmaları ile bu kabile şeklinde veya sosyal, mahalle baskısı ve gelenekler ile hür iradesinin korunması, gözetilmesi ve sağlanması açısından bir yaklaşımdır. Toplumda benliğini kaybeden, ikna veya o grubun esir, kulu veya kölesi olan kişi, civil liberties kavramı zedelendiği için, yapanlar suçlu kavramındadırlar.

- 3) Zarar oluştuktan sonra, elde edilen ibret durumu, geriye dönüp yapılamaması sağlanamayacağına göre, ileride oluşmaması için gereken önlem ve tedbirler alınmalıdır. Yaklaşımlarda bireylerin verileri irdelenmeli, eğer eksik ve yetersiz sonuçlar ile yaklaşım yapılırsa tam tersi gözlemlenebilir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerde yaklaşımlarda geriye dönüş olması zor olduğu için, olgunun çok dikkatlice uzmanlarca gerekirse konsey olarak ele alınıp irdelenmesi gerekebilir. Her sorun gelişimi gelecek için bir ek alınması gereken önlem olmalıdır.

- 4) İnsanlar gizledikleri bir durum için, eğer benlik ile yapılmış ise, yinelemekten kaçınmaları zordur, çünkü farkındalık arzuya göre yapılanmaktadır. Yaklaşımlarda ilk planda benlik, kısaca bireylerin arzularına göre oluşmakta, algılamalar ve farkındalık gerçek dışı olsa bile yinelemek isterler.

Sorun, kusur ve engelli olan bireyler için gizlenenler, bir süre sonra karşınıza çıkacak, yasaklanmış olsa bile, eğer farkındalık oluşmamış ise yineleme kaçınılmaz olmaktadır. Büyü ve sihir ile oluşanların bilim ile ilişkisi olmasa bile, bireyler yanlış, yalan olsa bile tekrarlamak isterler.

- 5) İnsanlar yönetici olup, karar verme durumunda olduklarında, kişilerin istedikleri değil, kendi benliğine göre davranırlar. Yaklaşımlarda sorumluluk bireye verilmeli, onun rızasına göre uygulamalar yapılmalıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere uygulamalarda, yöneticinin dediği değil, bireyin talebi, aydınlatmadan sonra rızası ile yaklaşım yapılmalıdır. Yönetim değil, öz benlikleri temelinde sorumluluk yüklenmelidirler.

İnsanlardan ilk beklenen kendilerini yönetebilmeleridir. İstekleri ile alabildikleri yanında olanaklarını da dengelemelidirler.

- 6) Bilimsel olmayan, insanlık üzere olmayan ve hak edişe göre oluşmayan hiçbir şey kabul edilemez. Yaklaşımlarda özellikle sorun, kusur ve engelli olan bireylere yapılan önerilerde sunulan dayanaklar, sıklıkla hayal ve fantezi olup, bunlara cevap bile verilmemelidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere engellerine uygun olan ve bilimsel, etik ilkeler ve insanlık üzere olanlardır, hayal ve arzuya dayananların geçerli olması olanaksız olduğu kavranmalı, farkındalık yaşanmalıdır.

- 7) Gözünü açmayan kişi kör, ölü gibidir, aklını kullanmayan kişi de insan olamaz. Yaklaşımlarda bilim üzere olup, engellerine yaklaşım öngörülerinin, tam tersinin yapılması, hayal ve fantezi ile büyülerden etki beklenilmesi ile zarar kaçınılmazdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere süslü ve iyi gibi gösterilenler değil, gerçek ve bilimsel, insanlık olan geçerli olabilir. Hekimlikte şifa garantisi verilemez, sadece bilimsel ve etik yaklaşım yapılacağı vurgulanabilir ve yapılır.

Engelli olan kişi de hür, bağımsız ve birey olarak tüm haklara sahiptir, onların ayrılması, izole edilmesi yanında acınması bile kabul edilebilir olamaz.

11. İlim ve irfan, aydınlanma talebinde olanlara katkısı olur. Zorluklar, darlıklar ibret olarak, bizlere doğru ve uygun olanı gösterebilirler, yanlış bize gerçeği işaret edebilir.

Eğitim diploma almak değil, öğrendiği şeyler ile boyut kazanmak olmalıdır. İnsana gelişim ve değişim şeklinde bir katkısı olmalıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin yaşama uymaları açısından engellerine özgün eğitim ile beceri kazanmaları gereklidir. Bireyler ile toplum değişir.

Farkındalık; bireyin talebi, inancı ve algılama arzusu olmadan oluşamaz.

- 1) Her bilene görev verilmez, işi yapacak olanın beceri ötesinde, tecrübesi ve insanlık boyutu öne çıkmalıdır. Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşım özellikle etik ilkeler üzerine olan kişiler olmalıdır. Yaklaşımlarda ehliyet sahibi olmak, sınavlarla saptanma değil, eylemlerle ortaya konulanlar için olmalıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımda, isteyen ve diplomalı olan değil, insancıl boyutu öne çıkan, uzmanlaşmış, yetkin kişiler olmalıdır.

- 2) İnsanlık boyutu her aşamada gerekli olmalıdır, bunun akıl ve vicdan içinde olmadan, adı medeniyet olarak konulsa bile, insanlar arasında taktir edilmediği, edilemeyeceği belirgindir.

Yaklaşımlarda zarardan kaçarak, iyilik ve güzellikler üzerine olan, başkalarının hakkına dikkat eden kişi, benlik ötesindedir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere insancıl yaklaşan kişi, eylem olarak insanlık ve etik ilkeleri gösterdiği, bir bakıma inanarak bunu oluşturduğu için, bu kimseden kötülük ve zarar gelmez denebilir.

- 3) Medeni olmanın anlamı, halkını korumak ve gözetmek olmalı, onlara inanmak ve halkı yalanlamak veya dışlamak olmamalıdır. Yaklaşımlarda temel kendin yapmak değil, bireylere bilinçli hale getirip, farkındalık ile algılatmak olmalıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireyleri aydınlatma ile, insanlık boyutu olarak, farkındalık içinde olarak, sağlık yaklaşımları yapılmalıdır.

- 4) Zarar oluştuğunda değil, oluşmadan önce alınan tedbir ile korunmayı öne çıkarmakta, bunun gelecek bilinmediği için güvence sistemi oluşturulmalıdır.

Yaklaşımlarda amaç ve güdü ötesinde sonuçta istenmeyen durumlar açısından da korunma yapılmalıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere destek, bir bakıma sizin başınıza da geldiğinde size bakacak birileri olmalıdır, kendinizi güvenceye almak açısından mevcut engellilere yaklaşımda önemlidir.

Bir toplumda %85 sağlıklı, %10 sorunlu, %5 hastadır. Hastalar temel odak alma yerine, %85 olan toplum elemanlarını tek, tek özel bakım, korunma ve gözetilmesi ile sorun ve hatta hastalığı ortadan kaldırabilirsiniz. Örnek aşılama verilebilir. Aşılama ile en ölümcül olan çiçek, kızamık, çocuk felcinin önlenmesi söylenebilir. Ancak Amerika Disney Land giden aşısız çocuklarda gözlenen kızamık nedeniyle 19 Eyalette ve Filipinler’de görülmüş ve aşılamanın zorunlu olması Avrupa İnsan Haklarında da kabul edilmiştir.

- 5) Zarar oluşmadan önce tedbir önemlidir, ancak, maddi olana sigortalama yapılabilirken, sosyal, soyut olanı güvene almak olası görülmemelidir. Yaklaşımlarda gelecekte nasıl olacağı önemlidir ve plan, proje buna göre yapılandırılabilir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere uygulamalarda onların desteği olmadan sonuç başarısız olacaktır. Bir engelli olana tekerlekli sandalye alabilirsin ama o kullanmak istemez ise anlamı olmayacaktır.

Tedavi her zaman zaman alma ötesinde hücre ve dokularda zarar oluşturur.

Korunma önemli olup, fizyolojiyi desteklemek ilk planda yapılması gerektirir.

Risk olasılığı için tedbirler, kontroller, gebelikteki yaklaşımlar önemsenmelidir.

Erken uyarıcı boyutları saptamak ile patoloji gelişmeden algılmalıdır.

İnfarktüs gelişmeden önce pasajın daralması ile bypass yapılması uygundur.

Gebenin kan şekerinin 140mg/dL altında tutulması da sorunları önlemektedir.

- 6) Zarar oluşması bir olasılık olarak varsa da eğer yaşamınızda insan hakları konusunda özensiz veya dikkatsiz olmanız, daha sonra gelişecek özellikle sosyal boyutlarda güvenlilik duyamazsınız. Yaklaşımlarda insan hakları ve etik ilkeler üzere olmayanlar, istedikleri kadar kendilerini sigortalama içinde olsunlar, oluşacak sosyal durumlardan kurtulmaları, kaçabilmeleri oldukça zordur.

Sorun, kusur ve engelli olan bireyler açısından, gelecek durumları, engellerinin giderilmesinden daha çok, sosyal açıdan insanlık ve birey haklarına uyum ve sosyal kabulleri olmaktadır.

- 7) Zarar ve zarar üzerine olan miras olamaz. Yaklaşımlarda zarar oluşması ile gelecek yapılanması, geleceğe taşınması düşünülemez, bu kişilerin de kalpsiz ve kalplerine mühür basılmış olarak niteleyebiliriz. Farkında olanlar hatalı olan yoldan dönerler.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda, geçmişteki bilgiler ve tecrübeler alınmalı, ancak bunların yararlı olanları, zorlama ve insancıl boyutu olmayanları dışlanmalıdır.

- 8) Zararın oluşmaması ve tekrarlanmaması için, geçmiş ve örnekler bize bir ders niteliğinde olmalıdır. Yaklaşımlarda tecrübe tekrar yaşanmaması açısından önemlidir. Tecrübeli olan kişi aynı sorunu tekrar yaşamamalıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda, uzman ve tecrübeli kişilerin konseyde olması, bir öğüt olarak, bir bilen olarak gelecektekileri yaşayarak ders alan kişiler olmasından kaynaklanmaktadır. Farkındalık içinde olmayana ise bunlar ders olamaz ve onların konseylerde söz söylemeleri de kabul edilmemelidir.

- 9) Ahde, geçmişe ve geçmişte kazanılana vefa duymayan kişi zarar ve ziyandadır. Yaklaşımlarda insanlar bir söz verince, bir anlaşma yapınca, buna önce kendisi uymalıdır. Zaten ortada zarar üzere olursa, antlaşmalar hukuken geçersiz olacaktır, hukuka dayanması yeterlidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yapılması düşünülen ve bu konuda bilgilendirilip, rıza alınan konularda, daha önce yapılmış örneklerin de olması ile, bundan vazgeçmek için yine rıza alınması gereklidir. Yaşam hakkı gibi yasal gereklilik dışında sapmalar kabul edilemezdir.

Korunma, gözetme ve bakımda elde edilenlere daha sonra karşı çıkılmamalıdır.

- 10) Her karşılıklı konuşma iletişim olduğunu göstermez, ki iletişim için, birbirleri ile empati yapan, birbirleri ile sevgi dile olmak gerekir. Yaklaşımlarda öncelikle konuyu bilebilmek gerekir ki faydalı olunabilsin, bunun içinde öncelikle etkin ve anlaşılabilir bir iletişim sağlanmalıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireyler ile iletişim için öncelikle engelli olmanın anlamını, kısaca farkındalık kavramında ve boyutunda olmak gereklidir.

11) Her bir çevreden bize gelen uyarı, olay, günlük yaşam bir algı için gerekçe, farkındalık oluşturma boyutudur. Yaklaşımlardan ders almak gereklidir, bazen ibretlik işler olur, onlardan da korunmak ve gözetmek gerekir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda, her bir engel ve her bir durum için yaklaşım özgün olacağı için, her olgu bir eğitim, farkındalık ve algı yaratıcıdır.

12) İnsanlar kendi kararlarını kendileri üzerine almadıkları sürece, bir bakıma çocuklar gibi başkasından onay ve emir almak zorunda kalırlar ancak sorumluluktan yine de kurtulamazlar. Yaklaşımlarda tek ve yalnız sorumlu olan bireydir, o halde başkasına bağımlı olmamaları gerekir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerde de sorumluluk imkanına göre bireye verilmelidir. Komut ve emir altında olmak yerine, bireyin kendisi için en idealini düşüneceği algısı ile onun rızasını almak önemlidir.

13) Zarar eğer ortada bir bilim ve dayanakları geçerli veriye dayanmaz ise oluşabilmektedir.

Yaklaşımlarda mutlaka yapılacak bireyin durumu geçerli olmalı, yeterli ve dengeli boyutu ile etkinlik ona göre oluşturulabilir, teorik öngörü ile olmaz.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda, etkin ve verimlilik boyutu ancak bireye göre oluşabilir, söyleyen değil etkinin irdeleneceği birey önemli ona bakılmalıdır.

12. Farkında olmamızı sağlayan eğitim olmaktadır. Eğitim diploma alan değil, ilerleme temelinde değişim ve gelişim gösteren, kültürlenmiş bireyin kazandığıdır.

Bir birey kendi başına gerçeklik ve kendi pozisyonunu algılayabilir. Kendini uzun boylu sanan bir Pigme, karşısına bir Amerikalı çıkınca çok kısa boylu olduğunu algılayacaktır. Farkındalık bireyin eğitimi, algısı ile başlar.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin kısaca bir birey okuma yazma öğrenirse, gözlerinin görmesini ister, çünkü okuması gereklidir, gereksinim oluşmalıdır.

Farkındalık dersini ve eğitimi almak, diploma almak olup, bilincin yerleşmesi, tutum ve davranışa geçmesi ile gelişim ve değişim gereklidir.

1) Zarar oluşması ve bunun fark edilmemesi boyutu, sorun, kusur ve engelli olan bireylerde farkındalık olmadığı kanısı yanlış, tam tersi olmaktadır. Yaklaşımlarda sorunu olanlarda fark etmeyecekleri sanılan boyut, daha etkin bir reaksiyon olarak karşımıza çıkacaktır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere anlamazlar ve farkına varmaz şeklinde bir yaklaşımın bedeli çok ağır olmaktadır.

2) Birçok diplomalı kişi tam cahildir. Bilgi sahibi olan en üst düzeydeki boyut, Google veya bilgisayarlardır ki bize öğüt anlamında bir katkısı beklenmez. İnsanlık boyutu diploma ile sağlanamaz.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere eğitim, aydınlatma ve rıza açısından bilgilendirmedir.

3) Bir insana bilgi verilebilir ama algılama ve farkındalık kazandırması ancak birey kendisi kanalıyla olabilir. Yaklaşımlarda değerlendirmeler, sınavların, özellikle hekimlikte sözlü olarak yapılması, talebelerin algılama boyutu ve farkındalık düzeyi açısından öne alınmaktadır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireyler, bilgiyi internet kanalı ile elde etmektedirler, sağlık personeli ise bu bilgileri bilinçlendirme oturması, işlevsel olmalarını sağlamalıdır. Yanlış veya doğru değil, o kişi ve duruma uygunluk ve uygunsuzluğu belirtmelidirler.

13.Gerçeği inkâr, kabul etmeme değil, onu algılama, farkında olmak demek, ona teslim olma da değildir. Mücadele etmedir, kısaca etik ve insanlık içinde kalarak, yaklaşım yapmadır.

Bir dar toplumda, mahallede kendini bilgin sanan kişi, uluslararası düzeye çıkınca, bilgi boyutunun farkına varınca, kendi içine kapanır. Bunun yerine durumunu algılayıp, daha fazla öğrenme ve eğitim almanın gerektiğini algılaması temel istenendir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin kendilerini başkaları ile değil, kendileri ile karşılaştırmaları istenir. Daha etkin ve verimli olmak, beceri öğrenmek, daha net görerek, okuma ve yazma yapabilmek, gerekirse bilgisayar kullanmak sağlanmalıdır.

Farkındalık; öncelikle reel, oluşan boyutu, gerçek durumu, algılama ve ona göre davranışı, mücadeleyi yapmak ile bağlantılıdır.

1) Zarar, bir insanın gerçeği, farkında olmaması ile kendi kendine oluşturabilir, algısı hatalı olanın doğruyu bulması beklenemez. Yaklaşımlarda veriye ve bireye göre değil, standart plana göre yapılırsa uymaz.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere gözlük bireyin engelini giderecek şekilde olmaz ise, bu durumda sonuç alınamaz. Birey gözlük çerçevesini seçebilir ama numara göze göre verilmelidir ki anlamlı olsun.

2) Bir azap oluşumu, haksız yere kazanç sağlayan, zorla benlik için bakasına zarar yapanlarda oluşmaktadır. Yaklaşımlarda haksız yere yapmak, başımıza inecek olaylardan oluşabilmektedir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda onların hakları temel alınarak yapılmalıdır.

3) Yaklaşımların öngörülen hedefi, benlik üzerine kazanç olamaz. Çünkü benlik menfaati diğerlerinin zararına olabileceği düşünülmelidir. Yaklaşımlarda hedeflenen güzellik boyutunda olmalıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımların amacı ve elde edilen sonuçlar iyilik temelinde olmalı, zarardan kaçınılmalıdır.

Aşılama ben değil tüm topluma aşılama yapılırsa önlem olabilir. Zarar faktörü olan yerlere, trafikte uyarı işareti konulur ki, başka arabalarda bu dönemeçte kaymasındalar.

4) Zarardan kaçınanların, geçmişten ders aldığı söylenebilir.

Yaklaşımlarda benlik değil, geçmişte de açık gözlendiği gibi, aklımızı kullanarak bilinçlenmemiz beklenilir, ama bilinçli olan ise daha az özlenmektedir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda mutlaka geçmiş tecrübelerden yararlanılmalıdır.

5) Ümitsizliğe düşerek, yalanlandıkları, zarar üzerine oldukları varsayıldığında, mutlaka bilimsel bir irdeleme yaparak, gerçek ve doğru üzerinde olduklarının bilincinde, farkındalığında olabilirler. Yaklaşımlarda mutlaka aralıklı irdelemek gerekmektedir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda geçmiş mutlaka örnek alınmalı, bireyden de elde edilen sonuçlara dayanılmalıdır.

6) Eğitilenler temelde topluma rol model olmaları gerekmektedir. Yaklaşımlarda insanlık ve sosyal yapının örnekleri bilim adamları olmaktadır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda da öncü, bilim adamları olmalıdır.

14. Peşin hüküm sizi zarara ve zulme götürebilir. Kalıba, kurala uymak, ancak akıl, mantık ve gönül onayı ile olmalıdır.

Ön yargı, olayı incelemeden, irdelemeyen sonuca varmak, peşin görüşler ile doğruyu bulmak olası değildir. Eğitimin sizi daha iyi bilgilenmeyi sağlayabileceği söz konusu olabilir ama yine de peşin hüküm olamaz.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin her biri farklı ve değişik yapıları ve algıları vardır, buna göre yaklaşım gereklidir. Ancak, tümü bilim üzere olmalıdır.

Her köpek yavrusu farklı karakterdedir. Bizim Labrador köpeğimiz (Karmen) *gel* denince bakar, *gel birlikte televizyon seyredelim* denilirse gelir, yanımıza otururdu.

Farkındalık; peşim hüküm ile yaklaşım değildir. Daha önce yapılanı tekrarlamak değil, özel, özgü ve bireye göre yaklaşımı, bir inovasyon/buluşu gerekli kılar.

1) Sorun, kusur ve engelli olan bireyler, engellerinin giderilmesi ile daha önce çektiklerinin diğerlerinin de yaşamasını istemesi, onları dışlaması, ters algılama ve farkındalık boyutudur. Yaklaşımlardan sonra bireyler diğerlerinin de aynı sıkıntıyı çekmesini isteyebilir ki bu insanlık duyguları ile geçerlilik kazanamaz.

Sorun, kusur ve engelli olan bireyleri anlamak, onlara destek ve yardım etme eyleminde, engelleri kalkanların onları dışlaması, ters yaklaşım içinde olmaları, kabul edilebilir olamaz. İçten vurma yaklaşımı olmaktadır.

Ben bu merdivenlerden inerken kaydım ve düştüm, başkaları da düşmeli kavramının insanlıkta olmadığı belirgindir.

Her araba kazasında firmalar kazanın nedenini inceleyerek, aynı şekilde yeniden kaza olmaması için proje geliştirirler.

İnsan oğlu belirli olumlu şeylerden ders aldığı gibi kötü olan, ibret olan durumlar, olaylar ve eylemlerden de ders alırlar. Hekimin tecrübesi temelde baktığı hastalardan aldığı derslere dayanır.

Kanıtı dayalı tıp kavramında olgulara dayanan görüş ve yaklaşım, temelde alınan ibreti tanımlaması açısından önemlidir.

2) İnsanlar bollukta darlığı, sağlıklı iken hasta olduklarını unutabilirler, ancak hastalıktan sağlıklı olan, darlıkta iken zengin olanında unutmaması, farkındalığın oluşmadığının bir kanıtı olmaktadır. Yaklaşımlarda nimetlerin nasıl kazanıldığı, olmadığında neler oluşacağı gibi birçok boyutun yorumlanması, algılamak açısından önemlidir, farkındalık öne çıkmaktadır. Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımda gerek sağlıklı olan gerek engelli olup iyileşenlerde farkındalık oluşmadı ise ona göre yetki ve etkinlik verilmelidir. Farkındalık içinde olmayana bir uygulama verilemez.

3) İnsanlar aldıkları payı hak etmeleri gerekir, hak etmeden, özellikle iftira ederek, başkalarını dışlayarak kazanç sağlamaları, bir bakıma diğerlerinin hakkını gasp etme, zarar oluşturmazdır. Yaklaşımlarda birisinin hakkının yerine başkasına verme, ayrıca hak etmeden hak vermeyi, iftira, gerçek dışı boyutlara, gerekçelere dayandırma kabul edilemezdir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere hak edişe göre yaklaşım yaparken, dengenin bozulması ve bunun bozulma gerekçesi olarak bir bakıma olmayanı belirtmek, kısaca iftira boyutunda olması sorunun kendisi olabilmektir.

Tüm Evrendeki savaşların kendi paylarını kabul etmemekten çıktığı bilinmektedir. Daha fazla istemek ve kabul görmeyince de zorlamak tipik savaş nedeni olmaktadır.

15. Temiz, iyi ve etik ilkeleri, insanlık üzere olmak, çalışarak değer üretmek bir insanın insanlık görevi olmalıdır.

Geleceğe kalacak olan sevgi ve insanlık temelinde yapılan, barışa katkı ve etik boyutta olanlar olabilir. Diğerleri ise unutulmak istenen, kaçınılan boyutlardır.

Etik, ahlak felsefesi olarak Felsefenin bir alt dalıdır. Ne, neden, niçin, nasıl ve kim gibi sorguların düşüncenin oluşmasının sorguları olarak ele aldığımızda, doğru nedir kavramı ise ahlak felsefesinin ilkeleşmesine gitmektedir.

Uzman akademik bireylerin belirli aralar ile oluşturdukları olsa da ne yapmalıyım kararı ise bireysel ve özgün, özel ve sorumluluk taşımaktadır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin sözel ve eğitsel değil, insanlık boyutunu uygulamalarda ve kendilerine yapılacak yaklaşımlarda görmek isterler. Bir insan insancıl davranışı görmesi önemlidir.

Farkındalık, çalışarak değer üretmek, etik dışı olana karşı durmak, öğüt verme, aydınlatmadır.

1) İnsan olmanın gerekliliği, bir varlık olarak, yaklaşımlarında; güzel, hoş, temiz şeyler uğraşısı, eylemleri olduğu, yaptıkları da barışa, hayra, iyiliğe yönelik iş yapmalarıdır. Sosyal olarak bunun insanlar farkında olurlar. Yaklaşımlarda insanlık üzere olmak, amacı barış içinde en azından zararlı olmamak, faydalı olmak, yöntemi de etik ilkeler içinde olmasıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşım, etik ilkeler temelinde, varılmak istenen amaç ise barış temelinde yararlı olmak, zarar oluşturmamak olmalıdır.

2) Her bireyin bağımsızlığı esas olmasına karşın, bu bağımsızlık kendi benliği için değil, kendisinin toplumda varlığını oluşturması açısındandır. Zarar kapsamında insanların birbirini etkilemesi kabul edilemez. Yaklaşımlarda ancak birbirlerini kabul ederek varlıklarını sürdürebilirler.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımda her bireye özgü bir terzilik gibi yaklaşım gereklidir.

3) Her bir farklı görüş bir açıklama ve algılama boyutu olması gerekirken, ayrılık ve parçalanma şeklinde dönüşmesi kabul edilemez, zarar veren olur. Yaklaşımlarda ister bu şekilde ister o şekilde yapılsın, amaç ve güdü ile etik ilkelerde oluşması ile değişime kaynak olabilecektir. Zarar unsuru var ise zaten konu edilemez.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımda standart tek tip değil, bireyin arzusu temelinde de alternatifler uygulanmalıdır. Bir tatlı yenecek ise alternatifler sunulur ve birey seçer, onun gibi yaklaşımlarda da seçim hakkı olmalıdır.

4) Bir kişi zarar görse bile algıladığı anlamını taşımaz. İnanarak, isteyerek yapılması ile bilinçlenmesi ve davranışlarına, kişiliğine yerleşmesi, farkındalık gereklidir. Yaklaşımlarda konuyu saatlerce söyleyen değil, beş dakikada özetleyen kişi onu daha iyi bilmektedir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda bireyin uygulamayı, amacını ve anlamını algılaması ile bilinçlenmesi ve bunun kabulü ile benimsemesi gereklidir.

5) Gücün tanımı daha çok ve fazla zarar verebilene sahip olma değil, daha çok sevgi temelinde insanlık kazanmak olmalıdır. Yaklaşımlarda güç kullanma, zorlama ve zalim olmaya giderken, sevgi dili kullanılması ile bireyin kendisi değişimi yaşayabilir, daha iyi ve güzel oluşum, hemen hemen hiç maddi ve fiziki güç kullanmadan oluşacaktır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımda da güçlü olmak, bilim üzere olmak ve etik ilkelere dayanmaktan gelmelidir.

6) İyilik üzerine koşmak, mutlaka bilgi içinde olmayabilir, insanlık yaklaşımı özel olduğu kadar genel kapsamda da olabilir, en önemli iyilik zarardan uzak durmak, korunmaktır. Yaklaşımlarda iyilik yapacağım diyerek zarar oluşturan kişi çoktur. Bilim ve beceri ile eylemi hak edişe ve rızaya göre yapılandırılmalıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yardım etme amacı ile zararlı olunabilir. Onlara bağış toplamak bile onları afişe etmek olabilir, insanlık boyutuna dikkat edilmelidir.

7) İnsanlar sanırsınız ki korkuları bilmediği veya korkunç olandandır, insanlar zarar oluşturmaktan, insanları kırmaktan ve daha iyi olamamaktan temel olarak korkarlar. Yaklaşımlarda temel korku, zarar vermeme boyutu olmalıdır. Bir korku var ise ona karşı mücadele, onu yenmek gerekir, kısaca odaya girmekten korkuluyorsa, ışık açılmalıdır. Zarar vermeden korkan ise sevgi doludur.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere zarar vermeden korkanların hormonları farklı iken, onlardan korkanların hormonları farklıdır. Biri severken, diğeri sert ve haşin boyuttadır.

8) İnsanlar ancak ve yalnız bilim üzerine olan, gerçeklere inanırlar, kanıta dayanırlar, akıllarını kullanır ve vicdanları ile davranırlar, zarardan kaçınırlar, insanlık üzeridirler. Yaklaşımlarda ortada bir gerekçe olmalıdır. Sevmenin de genel insanlık ile özel bireye olan farklıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda da veriye göre yaklaşım yapılır. Bir görmeyene elini uzatma değil, bir şekilde sizin ona sevgi ile dokunmanız gerekir, ondan hamle beklenilmemelidir.

9) İnsanların doğal yasaları ikircikli bulmaları ve iki farklı doğal yasaların birlikte olduğuna inanmaları bile olanaksızdır. Yaklaşımlarda güven ve güvene dayalı olarak olacakları bilme önemlidir. Bir evlat babasından dayak yiyeceğini sanması ile sevgi ile kucaklayacağını ve engellerini af edeceğini bilmesi kadar farklılık içinde olması ruhsal, etik gelişimini de etkileyecektir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireyler, bir defa onları izole eden ve farklı yaklaşım kişileri, unutmayarak, tekrar birlikte bile olmak istemezler.

10) İnsanlık yolunda olan kişiler, yaptıkları iyilikler yeterli olmaz, yaşamları boyunca hayır oluşturmak, zarardan kaçınmakta yarışırlar. Yaklaşımlarda insanlık üzere olan devamlı yürümek, ilerlemek ve gelişmek isterler.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere bir defa yaklaşım değil, teknoloji ile bilimin gelişimi dikkate alarak, devamlı ilerleme içinde olmak isterler. Durmak bile geride kalmak anlamındadır.

11) Her birey elbet gücü kadar işlev yapabilir, becerisi kadar değer üretebilir ama gönlü tüm insanlığın sevgisini alabilir. Yaklaşımlarda kapasite insanı sınırlandırır. Soyut kavramlarda ise sınır olamaz.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlar ile tam düzelme olmayabilir. Bir gözlük ile kusur giderilmesi değil, o bireyin o soruna adapte olması, uyum sağlaması arzu edilir. Bu açıdan soyut istenen, kısaca okuma ve yazma yapan ile sadece bakma yapan algısı farklı olacak, yaklaşımlarda farklı olması beklenecektir.

12) Bir şeyi bilmeyen, algılamayan, insanlığın ne olduğunu bile farkında olmayan kişi, nasıl kendisine ve başkalarına hayırlarda bulunabilir, yaptıklarının doğru ve güzel olduğunu farkında değilse, yaptıklarının zarardan uzak olduğunu kim söyleyebilir? Yaklaşımlarda bir çocuk araba kullanabilir ama ehliyeti olmadığı, belirli bir eğitimi olmadığı için, karşıdan gelen kamyonlardan korkup, kaza yapabilir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımda da konusunda uzman olmayan kişilerin teması, iletişimi ve özellikle danışmanlık yapmaları istenmez ve zararlı olabilecekleri öngörülür.

İnsancıl olmayan, akli ve gönlü sevgi üzerinde olmayan kişiye sadece selam verilir ama ondan uzak durulur.

13) Servet ve refah ile şımarmış kişilerin, farkındalık boyutuna girmeleri olanaklı olmadığı algılanmalıdır ki, zarar oluşturmamaları için en azından uzak durulması gerekir. Yaklaşımlarda tok olanın açın halinden anlamayacağı gibi, sorunu algılamayan kişinin, sorunluyla yaklaşımının empati yapmadıkça, yapamadıkça bir anlamı olmayacaktır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımda, sorunu algılamayan kişinin faydası olmaz. Zengin olan kişi fakire, engelliye verdiği öğütler anlamsız olabilir, aç olana kek, pasta yemesinin öğütlenmesi gibi olacaktır. Burnu büyük kişinin halkı kurtarmadan önce kendi burnunu öncelikle sürmeli, ortadan büyüklük duygusunu kaldırmalıdır.

14) İnsanlara temel destek ve yardımı ancak kendisi yapabilir. Bunu yapması için algılaması, bilinçlenmesi ve farkındalık içinde olması önceliklidir. Yaklaşımlarda başkasının katkısı sınırlı olacaktır, onun sizi bilgilendirmesi, beceri kazandırması ile etkinlik ve verimlilik kıyaslanmayacak derecede artar. Bir anneye emzirmeyi öğretmek ile yapması arasındaki boyut çok farklıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda da adalesinin güçlenmesi ancak bireyin kendi arzusu ve isteyerek ve bilinçli zorlaması ile gelişebilir ve güçlenebilir.

15) Gerçek ortada iken, onu bilerek hatalı yorumlamak ile, oluşacak boyuttan kaçmak değil, ancak geciktirmek olasıdır. Yaklaşımlarda yağmur yapıyorken onu hatalı yorumlanması ıslanmak demektir. Yağmur ortamını algılamamak ise tedbir alınmadığı, yağmurluk giyilmemesi, şemsiye alınmaması durumunda, yine ıslanmanın oluşması anlamındadır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin öncelikle ruhsal yapıları ele alınarak, ondan sonra gereken fizik-tedavi yapılabilir. Gözlük takamayan bir çocuğa gözlük vermenin de anlamı olamaz. Gerçek boyutu çeşitli açıdan ele alınmalıdır.

16) Büyüklik taslamak ile büyüklük olmaz. Sevecen ve alçak gönüllülük ile ağlayan ve farkında olan kişi; alim, büyüktür ki, büyüklük taslamaz zaten. Yaklaşımlarda eğer baba, amca veya dayı isen bunun gerekliliğini yapmak ile olunabilir. Eğer bir genetik anne ve baba görevini yapmaz ise, o çocuk mahkeme kararı ile devlet bakımına alınmaktadır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşım o dizeye inerek, empati yaparak, etkin ve verimli iletişim sayesinde olabilir.

Hepimiz doğadan bir yaratılanız. Hiçbirimizin yaratıcı gücü olmadığı için, yaratılış konusunda bilgili değil, yaratılan olarak bilgi sahibi olabiliriz.

17) İnsanlar aydınlatılmadıkları için rızalarında farklı olabilir, ancak bilgilene yeterli değil, bilgiyi algılamaları ve insanlık boyutunda farkındalık içinde olmalıdırlar ki kavrayabilsinler. Yaklaşımlarda iletişim kurulması için, öncelikle sessiz iletişim ve güven duygusu gibi farklı boyutlar ile oluşan ortam önemlidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere anlattığının algılandığını düşünmek doğru boyut değildir, anlaşılan boyut verilmelidir. Sindirilmeyen gıda ishal veya kusma olarak atılır.

18) Bir metal yığınının uçacağını söylemek delilik gibi gelebilirse de uçak olunca bunun kavranması daha kolaydır.

Gerçek ortada iken halen uçamaz demek ise farkındalık ötesidir. Yaklaşımlarda teorik değil, pratik ve gerçekçilik üzere olunmalıdır. Yararlılık unsurunu taşıyan şey ancak faydalı olabilir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere uygulamalarda ilk planda fayda olacağı sanılmayabilir. Destek için baston sağlıklı ayakta olmalı, kullanımı bilmiyorsa bastonun anlamı olamaz.

19) İnsanlar doğa gibi bir sistemi yapamayacakları için, genel olarak ondan faydalanmalılar, onların kuralları ile fayda üretmeli, zarardan kaçmalıdırlar. Yaklaşımlarda bir bedel değil, eylemin kendisi, üretilen değer gerçek olarak ücretidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerde yer çekimi bile adale güçlenmesinde faydalı olabilecektir, yer çekimine karşı hareket faydalı olabilmektedir.

20) Bir boyut ilk başlangıcında insana güzel ve faydalı görünebilir, ama daha sonrası ve sonucuna göre karar vermelidir. Alkol ilk planda bir içecek olsa bile, sarhoşluk ötesi daha sonraki boyutlarda tüm hücrelere zarar vermektedirler.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşım bir seferlik değil uzun süreli olmalıdır. Kortizon faydalı ama uzun süre verilmesinin zararlı olduğu da dikkate alınmalıdır.

İlaçlar temelde zehirdir, seçici, geçici ve doza bağımlı olması onu bu boyuttan çıkarır. İlacın yararlı olabilmesi için; a) Farmasötik bilgisi / ilaçların hazırlanması, dozajları ve biçimleri gibi konularla ilgilenen bilim dalının bireye ve sorunlara göre yaklaşımı, ilacın etkileri, işlevleri, b) Farmakodinamikleri / ilacın etki yerindeki düzeyi, farmakolojik etki, klinik yanıt ve dolayısıyla etkileşimleri: yan etki, toksik etki, ters etki gibi, c) Farmakokinetikleri / ilacın emilimi, dağılımı, metabolizması ve atılımı dikkate alınması ile zehir olmasından çıkmaktadır.

21) Zarar gören kişi eğer boyutu ve olanı algılamıyorsa, azap içinde olsa da kurtulma farkındalığından uzak olacaktır. Yaklaşımlarda kişi veriyi ters algılayabilir. Bir kişi susuz kalınca sade su içer, elektrolitli içmediği için, halsizlikten kırılır. Denizin ortasında kayığın içinde bol yağmur suyu olan kişi, sadece bu suyu içmesi halsiz yapar, susuzdur, bol su vardır, içtikçe daha kötü olur, elektrolit kavramını algılamamakta, sadece su gereksinimi olduğunu sanmaktadır. Tuzlu su ile karıştırmalıdır, ki fayda için karıştırma oranını bilmelidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere bazı yaklaşımlar kişinin daha kötü olmasına neden olabilir. Sıklıkla fizyoloji ve fizyopatolojiyi düzeltilmemesi sorun yaratmaktadır.

22) Zarar faktörü olunca, bununla mücadele yerine teslim olmak anlamı olmayacaktır. Algılayarak farkındalık yaklaşım ile mücadelede başarı kazanılabilir. Yaklaşımlarda mücadeleden vaz geçmek olmaz. Mücadele savaş ve şiddet değil, bazı durumlarda dinlememe ve yapmama da en güçlü mücadele olabilmektedir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımda temel olan engelleri gidermekten öte, insanlık boyutunda olmaktır. Aşık Veysel ileri yanında

körlük düzelecek denilmiş, ancak yaşamı bu dengede tutarken, dengeyi bozmanın bana ters yaklaşımı olabilir diyerek kabul etmemiştir.

23) İnsanlar doğanın bir parçasıdır ve bunu devamlı hatırlamalıdır, farkında olmalıdırlar. Yaklaşımlarda bir canlı olduğumuz ve insan olarak insanlık duyguları içinde olduğumuz da hatırlanmalıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımda, sevgi ile yaklaşmak, okşamak bile özellikle yenidoğanlarda en etkin ağı kesici olabilmektedir.

24) Doğa kanunlarının aynı olduğu ve kesin olarak tanımlandığı, belirli usul ve esaslar içinde olduğu belirgindir. Yaklaşımlarda doğanın belirli usulleri vardır. Balık suyun içinde nefes alabilirken, siz ise boğulursunuz, akciğer yapısı buna uygun değildir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşım yaparken, doğa yasaları unutulmamalıdır. Bazı engelliler de en büyük faydalanılan yerçekimi olabilmektedir. Ağırlık kullanılması, kısaca ağırlık ile kolu kaldırma en büyük yarar sahibi olabilecektir.

Fizyolojiye uygun ve sosyal yaşama uygun olanların kabulü daha kolay ve etkileşiminde de başarı belirgindir.

Protein desteği vermek için es-kargo/sümüklüböcek yemeğinin önerilmesinin, Anadolu'da anlamı olamaz. Anadolu sümüklü böcek ihraç etmektedir ama yememektedir.

Aynı şekilde alınamayan, kullanılmayacak ve besin olarak hazırlanamayacaklar da önerilmemelidir. Anne sütü bu açıdan idealdir.

25) Doğada yeni bir madde, atom olmadığı gibi eskilerin de yok olmadığı belirgindir. Sadece form değiştirirler. Yaklaşımlarda değişim denilen, ana yapısı değil, formu, formasyonundaki değişimdir. Okuma ve yazması olmayan kişiye en iyi gözlük verilse bile kişi yine okuyamayacaktır. Pahalı gözlük alması onun iflasına neden olabilecek ve zararlı olabilecektir. Gözlüklü, işsiz olacaktır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere faydanın çok değişik boyutları vardır. Düzeltme, sanki görebilecek algısı yaratarak aldığı gözlük, sosyal konum yaratmada etkin olabilir.

Bazı kişilerin koyu gözlük takmaları ile toplumda görmediklerinin algılanmasını sağlarlar, aynı zamanda da yüksek güneş ışığından korunmuş olmaktadır.

26) Bizler sadece seçici olabiliriz, yaratan değil, yaratılanız. Yaklaşımlarda engel oluşması açısından bir tanrı gibi iyileştirici değil, ancak faydalı olabilme açısından etkin olabiliriz. Fayda da sorgulanmalıdır, bir tercih konusudur, yaratıcılık değildir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda gözlük bile tercih konusudur. Çoklu fokusun/merkezli lens mi, tek fokus yapan lens mi

kullanılacağı, bireyin işi ve tercihinine göre olabilir. Peşin hüküm doğru değildir.

27) Uçaktan atlayan kişi düşer ve ölür, paraşütle atlayan ise aynı çekim yasaları içinde olsa da sakınıldığı ve yerçekimi kanunundan yararlanılarak düşmeme sağlanmış olacaktır. Aynı kanunlar iki boyutta da geçerlidir, fark sakınma ile sakınmama durumudur. Yaklaşımlarda her olay ve olgu bir kötü ve kötülük yaratacak gibi değil, ders alınarak ona göre faydalanılma olasılığı da yaratabilmelidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda, ideal yaklaşımdan elde edilen sonuca göre en eski ve tarihi bir uygulama seçilebilir. Burada amaç bireyin farkındalığı boyutudur.

Hekimlerin genel vücut taramaları ve kan analizlerinin temel gerekçesi vücuttaki organ sistemlerinin çalışmasını saptamaktır.

Karaciğeri bozuk kişiye karaciğerde metabolize olan maddeler verilmemeli, böbrek sorunu olanda da böbreğe yük olanlar sağlanmamalıdır. Sirozda tüm veriler normal sınırlarda olabilir ama sağlıklı olmadığı belirgindir.

Anne sütünde 1,5gram/dL olan protein yerine inek sütündeki 3,3gram/dL olan protein tercih edilemez. Yüksek böbrek yükü yanında, kullanılan, metabolize edilme orana bakıldığında anne sütü idealdir.

28) İnsanlar kendi oluşturdukları hayaller ve fantezilere inanırlar, doğa ve bilim üzerine olmak, onlar üzerine yalancılıklarını gösterecektir. Yaklaşımlarda gerçek varken, hayal ve fanteziler ile uygulama yapılamaz. Ona iyi gelmiş, bana da iyi gelecek yaklaşımı olamaz.

Bir kanserli hastanın bilmeden aldığı bikarbonat ile ağrılarının eroinden daha iyi geldiğini ifade etmişti. İlaç almakta, ancak tolere etmesi ve etkilemesi için geçen süre açısından bikarbonat alması ile geçirmesinin etkisine inanıyordu. Bu bir bekleme süreci oluşturmakta idi. Bir anne bebeğin düştüğü yerdeki yarasının acısını öperek geçirir, çünkü oluşan endo-morfin, serotonin, oksitosin ve diğerlerinin etki edebilmesi için zaman yaratmaktadır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımda bilimsel olmak gerekir. Plasebo kullanılmada bile etki, verilen ilaçtan daha ziyade verilmiş ve onun etkilenmesini sağlayan yaklaşım olmaktadır.

29) Gelecek bilinmeyecektir ve daima canlılar varlıklar yeniden oluşacak ve olacaklardır, eskilerin devamı değil, yeni nesil olacaklardır. Yaklaşımlarda öngörü, hiçbir zaman olacakları bilmek değildir. Bir tahmin bilimsel oldukça daha anlamlıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere uygulanan boyutların kesin iyi olacağı belirtilmez. Olması tahmin edilir, öngörülebilir ama garanti verilemez.

30) Sonuçta sevgi üzerinde olunmalı, nefret ve zalimlik üzerinde olunamaz, fiile kızılır ve faile kızılmaz, insana değil, yaptığı eyleme kızılır. Yaklaşımlarda oluşan boyut, bize eğitici olmaktadır ve buna göre devamlılık veya yeni seçeneklere yön vermelidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımda, neden cevap alınmadı boyutu, kızgınlık ve sertlik değil, eğitim, algılama ve sevme ile olmalıdır.

31) Zarar ve kötülükler ancak iyilik ve sevgi ile kaldırılabilir. Yaklaşımlarda oluşan zarar yine farklı boyutlarla giderilebilir. Böbreğe dokunan ilaç kesilmesi ile değil, onun etkisini yapacak, başka zarar vermeyen ilaç vererek sağlanabilir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere verdiğiniz gözlük ile net görebilir ama tolere edemez, başı döner, midesi bulanır ve gözlüğü kullanamayabilir. Bu açıdan bireyin sevdiği gözlük olmalıdır, özellikle kızlarda çerçeve görünümü çok önemlidir.

Çivi, çiviye söker yaklaşımı biyolojide doğru olamaz, daha da bozar ve tamir yapılamaz şekle gelir, oluşan hasar düzeltilemeyecek boyuta gelir.

Böbreği yeterince süzemeyen kişiye tuzlu yiyecekler, turşu, salamura balık vermek, ayrıca inek sütü ile kalori sağlamak sorunu arttırdığı gibi tahrip olan nefronlar yeniden yapılanmayacağı için, diyalize hızlı bir şekilde göndermek anlamındadır. Bazı bitkisel çaylarda aynı etkiyi gösterir. Faydalı olması için içirilir ama daha da fazla tahribata neden olmaktadır.

32) Benlik, hırs ve diğer menfaat kaygısı ile haklara riyeti yapmaması, zorbalığa başvurması ile artık oluşumların yenilenmesi olanaklı olmayabilir, bu açıdan amacı ve güdüyü doğrulukta olsa bile devamlı irdelenmeli, izlenmeli e benlik kısılcından korunmalıdır. Yaklaşımlarda sübjektif olmak tüm uygulamaları bilim dışına itebilir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin istediklerinin yapılması ancak bilim ve fayda kapsamında oluyorsa kabul edilebilir. Hiçbir sağlık elemanı, bireye zararlı olacak bir yaklaşımı, o istedi diyerek yapamaz, hatta bireyin yapması durumunda da hukuk yoluna başvurmalıdır. Hiçbir fert, kendisinin hakkına, özellikle yaşam hakkına zarar verici yaklaşımda bulunamaz.

33) İnsanların bir süreç sonlandıktan sonra artık doğal kanunların işlevlerinin sonucuna kalmış olacaktır. Yaklaşımlarda doğal yapıya uygun yaklaşım öngörülmelidir. Bir kadına erkek gibi davranılması onu zor durumda bırakacaktır. Eşitlik demek, bireyin algısını yok saymak olamaz.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşım doğal yapı ve bireyin özelliklerine aykırı olamaz, olmamalıdır. Yaratılış ile uyumlu olmalıdır. Bir prematüre gebelik haftasına göre yaklaşımı gerekli kılar, büyüdükçe o haftaya göre yaklaşım da değişir.

34) İnsanların fırsatı olup faydalı ve yararlı işler yapmaları varken, zamanı kaçırmaları, geçirmeleri durumunda, bu boyut tekrarlamayacaktır ve sondan sonra eski değil, yeni boyuta bakılmalıdır. Giden ve kaçan tekrar zaman süreci olarak yakalanamaz, ancak ders olarak alınarak, yenilenmesi engellenebilir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda, daha önce alınan dersler önemli olduğu gibi bireye uygulanan yöntemdeki veriler de bir ders olabilir, değiştirme gündeme gelebilmelidir.

35) Yapılan işlerin bir anlamı ve faydası olmadan, konuşmaların da anlamsız olduğu sürece, onun eğitsel ve farkındalık açısından hiçbir anlamı olmayacaktır. Konuşmak için konuşmanın bir zaman ve iletişim kaybindan öteye varamaz. Yaklaşımlarda anlamsız olanlardan fayda beklenilemez. Bazı yiyeceklerden kalori alınmaz ama posa olarak faydalıdır. Taş veya çekirdek yenilmesi ise faydasız ötesi zararlı da olabileceği unutulmamalıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere faydalı olmayacak yaklaşımın bir anlamı olamaz. Elini tutma, tatlı dil ise çok önemli katkı sağlar ve bunların soyut katkıları önemlidir.

Bitkiler konusunda Eczacılık Biliminin Farmakognozi Bilim Dalı vardır. Bundan sorgulama yerine, aktarlardan tarif almak, anlamsız bilgi ötesinde, uygulanırsa zararlı bilgi olacaktır. Birçok insanın zakkum tedavisi göreceğim diyerek, yaşamlarının erken sonlandığı geçmişte hatırlanan bir durumdur.

36) İnsanların doğal boyutları bilirken, hale Güneşin Dünya etrafında döndüğünü söylemek, toplumda izole olup, ayrışacakları algılanmalıdır. Yaklaşımlarda kanıtlar ortada iken tersini söylemek anlamsızlaşmaktadır. Sihirbaz denilenlerin göz boyaması yaptığı bilinmekte ve arkasındaki hile sorgulanmaktadır. Ancak buna karşın sanki birisi karından su getirdi, şapkadaki tavşan çıkardı diye gerçekten inanıyorsa, çocuk değilse, tüm toplumda güveni yitirilecektir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireyleri kandırmak, gerçek ortaya çıkana kadar bir zaman dilimine kadar söz konusu olabilir. Bedeli de ağır olur, güven yitirmesi kaçınılmazdır.

37) İnsanların aynı zararı tekrar yapması düşünülemez, amacı ve güdüsü bu yolda olmayanın, zarar kavramında algısı ve farkındalığı oluşması ile tekrarlaması, zalimlerin işlevidir. Yaklaşımlarda akıllılık, devamlı izlem ile aynı hatayı tekrar yapmamak, verileri önceden irdeleyebilmektir, bilimin sağladığı öngörüğü uygulamaktır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşım yapacakların akıllı olmalı, devamlı gelişimleri irdelemeleri gerektiğinin farkında olmalıdırlar.

38) Gerçek bazen inanılmayacak boyutta olabilir, bilim olarak yerçekiminden kurtulmak için paraşütü bilmeyenler için inanılır olmayabilecektir, bilim yerine olayı alaya alanlar elbet yanılacaklardır. Yaklaşımlarda karşılaşılan boyut, tahminlerin üstünde bile olabilir. Felaketler bilimsel olsa da farkındalık oluşmadığı için ağır hasarlar yaratabilmektedir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerle ilk defa sorunla karşılaşan değil, bu konuda uzman olan kişiler ile iletişim sağlanmalı, uzmandan aydınlanma yapılmalıdır.

39) Bir eserin üretilmesi için belirli zamana gereksinim vardır ve bu sabırla çalışma ve didinmeyi gerekli kılar. Yaklaşımlarda değer üretimi için bir süreç gerektiği kabul edilmelidir. Doğum için bile 40 hafta bir süreç bebeğin annede gelişimi gerekir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin sorunların oluşması, gelişmesi, sonuçlanması gibi boyutlarda belirli bir süreç vardır, hemen oluşmaz, belirli zaman boyutu vardır.

İlaçların etkin piyasaya sürülmesi için ortalama 10-20bin maddenin 5-10yıl bir test süreci ile kliniğe kullanım için geldiği bilinmelidir. Bazı durumlarda da tek bir yan etki nedeniyle de derhal toplandığı da gözlenmektedir. Buna farklı bir bakış açısı da Viagra başka amaç için çalışılırken, yan etkisi saptaması nedeniyle, yan etkisi için pazara sürülmüştür. Neonatologların yenidoğanda bebeklere geçerek farmakolojik etkisi için kullanmaları, aileler açısından sorgulara neden olabilmektedir.

Her ilaç, belirli bir çalışmanın ürünüdür ve seleksiyon önemli boyuttur.

40) Süre insana objektif olan bir boyut, sübjektif algılama oluşturan bir durum iken, bunun algılanması ile birey aynı boyutu kısa veya uzun olarak tanımlayabilir ama temelde belirttikleri aynıdır. Yaklaşımlarda bazı kişilerin söyledikleri ile diğer bireylerin belirttikleri farklı gibi olsa da aynı yere varmaktadır. Doğudan gitme ile batıdan gitme, aynı yere ulaştırır ki aradaki fark mesafedir. Bu nedenle sübjektif boyut ile daha zor bir netice alınabilir ama sonuç aynıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlar farklı olsa bile sonuçlar aynı şekilde olabilir.

41) Doğada hiçbir varlık boşuna olmadığını, ancak bilen ve o varlıkları algılayan, yaratılışın farkındalığı içinde olan anlayabilir. Yaklaşımlarda gece ve gündüz aynı yapının tamamlayıcısıdır. Bir varlıkta bizi tamamlayan da anomalilerdir. Hastalıklarda basit anlamda o organın işlevini gösterir, yapılmayan işleve onun hastalığı vurgusudur.

Sorun, kusur ve engelli olan bireyler, tıbbın gelişmesinde önemli katkıları olmakta, bizlere varlık, hastalık ve oluşumlar hakkında daha net veri sağlamaktadırlar.

42) Bir yüksekte düşerken sizi kurtaracak yine yer çekimini dikkate alan boyut, aynı etkinin paraşüt olarak size yararlı olmasıdır. Yaklaşımlarda aynı doğa kanunlarının farklı oluşumları ile yaklaşım yapıldığı algılanmalıdır, doğa yasalarına aykırı olmak değildir oluşun.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda, aynı sorunu oluşturan durum, tedavisine de neden olabilmektedir.

43) Kanıt farklı yorum ile yanlış değerlendirme yapılabilir ama kanıt inkâr etme kabul edilemez, algılama ve farkındalık boyutu, bireye göre farklı ve eğitime, kültüre göre değişebilir, bilinçlenme boyutundaki değişim, gelişime göre etkilenebilir. Yaklaşımlarda bilen ve alim olanın, uzmanlığın öğüdü daha geçerli kabul edilmelidir. Karar sizindir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımda sorunu net ve gerçek olarak tanımlamalı, yorum farklı ve bireye göre öneri de farklı olabilir. Kanıt yanlış belirtmek kabul edilemezdir.

Bir ilacı verirsiniz ve kalbin atımını yavaşlatacak sanılırken, kalp atımı artabilir. Bu nedenle bu veri farklı yorumlanamaz. Ancak bilimsel izahı gerekebilir. Feedback denilen ters mekanizmalar mı devreye girmiştir, rebound gibi birçok boyutlar mı oluşmuştur, sorgulanmalıdır.

Kanıt olarak gözleme dayalı bulgu, Güneşin her gün doğudan doğduğu ve batıdan battığıdır ve Güneş Dünya etrafında dönmektedir. Kanıt görsel olarak bu şekildedir. Bilim ise Dünya Güneş etrafında dönmektedir demektir.

Gerçek mutlaka bilim üzere olmalı, görüntü ile bilimin açıklaması bütünleşmelidir.

44) İnsanlar yaşamlarında kendilerini anlayan ve empati yapan kişilerin olmasını isterler. Algılamayan, farkında olmayan ve her boyutu tenkit olarak kullanan yerine merhametli olanı tercih ederler, yaşam bu açıdan önemlidir. Yaklaşımlarda bireyi sadece bedensel olarak algılayan kişi ile sohbet etmek bile olası değildir. Çok güzel, manken ve artistlerin yanındakiler ile anlaştıkları söylenemez. Bir bakıma gözünüzü kapatıp iletişime geçmek, telefon ile konuşma boyutuna geçmek gerekebilir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşırken, gönül gözü çok iyi gören bir kişiyi, görmüyor yaklaşımı yapılmamalıdır. Aşık Veysel ile sahne arkasındaki konuşmam, onu tanımadan destek olmak için gitmem ile oluşmuştur. Beni tanı mıydın değil mi, diye sordu, ben de nereden tanıyacağım ki dedim. Gözümü kapatıp iletişim kurdum. Konuşma, bu sayede çok güzel boyutta oldu.

16.Aklı kullanan sonucu önceden tahmin edebilir. Bazıları ancak, doğruyu görerek, algılayarak somut olduktan sonra kabul eder. Öngörü ve gelecek varsayımlar, geçerli olmaz, dolayısıyla farkındalık boyutu kısa, gündüktür.

Ekmekte ise 12gram/100gram protein olması onu proteinden zengin değil, karbonhidrattan zengin gıda yapmaktadır. Kısaca basit bakış yerine gerçek biyolojik, fizyolojik ve hatta Patofizyoloji temelden bakış gereklidir ki bu durum her bireyin bedeni ve metabolizmasına göre ayrıcalıklı ve özelliğlidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin ayrılması yerine insan olarak birlikte yaşamak öğrenilmelidir.

İlaçta bir zehirdir ama biz onu ayrıcalık olarak ele almıyoruz. Her ilacın bireye farklı etkilemesi söz konusu olduğuna göre elde edilen sonuç, vücuttaki etkileşimi de dikkate alınmalıdır. Örneğin alerji yapması ile çok etkili ve faydalı olan bir ilacın verilmesi olanaksız, benzer yapıdakilerin verilmesi bile yaşamla kabili olmayabilir.

Farkındalık, öngörüsü olmaktır ama geleceği bilmek değildir.

1) Bir insan zarar ile karşılaştığında buna karşı algısı yaşayarak gelişir, ancak bunun farkındalığı aklını çalıştırması ile oluşacaktır. Yaklaşımlarda oluşan sorunlarda bazı durumlarda farkındalık arttıkça daha çok korku artmakta, o anda endişe duyulmazken, daha sonra endişenin arttığı, olay sonlanmasına karşın, korkunun derinleştiği algılanabilmektedir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda, başlarına gelince bazı bilgileri kabul etmeyebilirler. Ampütasyon yapılması, birçok bireyin başına bunun geleceğini algılamayıp, tedaviyi geciktirmesinden kaynaklanmaktadır.

2) İnsanlar bir anda kaza gelip zarara uğrayabilirler, ancak bunun için önceden yaklaşımlarına bakılmalıdır. Yaklaşımlarda çıkış ile sonuç çok farklı olabilir. Hekimlikte tedavi etmesi için verilen bazı ilaçların zehir etkisi yaptığı ve ölümcül olabileceği algılanmalıdır, devamlı izlem bu açıdan gereklidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere teorik bir yaklaşım yerine, idealin büyük sorunlar açabileceğinin algılanması gereklidir. Farkındalık bireyin öncelikle zararı olmayan olmalıdır.

Hâkim ceza değerlendirmesinde; somut bir olayda bireyin güttüğü amaç, güdü/saiki, temelinde konuyu ele almaktadır. Zarar verme kasıtlı olarak yapıp yapmadığı, tehlikenin ağırlığı, konusu, işleniş biçimi, zamanı ile yeri irdelemekte, zarar verilen alet, nesne de öne çıkarılmaktadır. Hekim tedavi amacında olması, izlem, dikkat ve özen göstermesi suç kapsamında olamaz.

- 3) Zarar ve sorun oluştuktan sonra, insanlar bunun olmaması açısından eskiye dönmek isterler ama olanaksızdır, önemli olan geçmişten ders almak olmalıdır. Yaklaşımlarda geçmiş örnek veya ibret olarak derstir, tekrar olması durumu önemlidir ve bu açıdan gereken eğitim yapılmalıdır. Sorun, kusur ve engelli olan bireylere ilk plan değil, geç plandakiler önemli olup, aynı zamanda daha önce elde edilen, alınan neticeler de dikkate alınmalıdır.
- 4) İnsanlar olgunlaşmadan meyveyi yemek isterlerse zarar içinde olurlar. Yaklaşımlarda olgunlaşmayı beklemeli, farkındalık olgunluğu saptayabilmektedir. Nimetlenme ancak bu sürecin farkındalığı ile olur, farkında olmayan ham meyveyi yer ve ekşi diyebilir. Sorun, kusur ve engelli olan bireyler için sürecin tamamlanması gereklidir ve faydalanma da ancak bu süreç ile oluşabilir ki engelliler bunun farkında olmalıdırlar bu kazandırılmalıdır.
- 5) Zarar gelebileceği düşünülen yerden sorunlar gelmeye başladığında, önlemler ve karşı tedbirlerin aktif yerine getirilmesi gereklidir. Yaklaşımlarda sorunların gelmesi açısından belirli tedbirler alınmış olabilir, ancak uygulama yapılmadığı sürece alınan tedbirin anlamı da olamaz. Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda belirli önlemler gereklidir ve sıklıkla bunlar bir detay olarak görülebilir. Buna karşın bu detay alınmaz ise sorunlar artarak sürebilir. Bir ayakkabının kenarı vuruyor ise, bir topuk yükseltici almaz iseniz, gerekeni yapmazsanız yara olacaktır.
- 6) Zarar belirgin bir boyut ise ve bunu bilerek kasti yapıyorsanız, cezayı hak etmişsiniz demektir. Yaklaşımlarda hırsızlık daima suç kapsamındadır ve bilerek, kasten yapılma ile suç olur, bilmeden alınan ise hatadır ve farkında olunca geri verilir. Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda, faydalı olmayan, zararı olacak şeyleri vermek kabul edilmediği gibi, suç kapsamında olup, cezalandırılırlar.
- 7) Zarar oluşması ile sorgulanan durumda, amacın, güdün ve aldığın önlemler, tedbirler ve izleme cevap vermen istenilmektedir. Yaklaşımlarda bilmeden yaptım sözü, fark etmedim yaklaşımı cezada hafiflemeye bile gitmez, sağlık sektöründe ceza arttırıcı nedendir. Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yapılanlarda öngörmedim, ben geleceği bilemedim denilirse, her halde en ağır ceza verilmesi söz konusu olacaktır. Bir hekim savunmada bilmeden yaptım diyemez. Eskiden Televizyonda duydum ve zakkum önerdim savunmalarının geçerli olmadığı, kaynağın mutlaka bilimsel olması ve Eczacılık ve Farmakolojik Bilime dayandırılması ile olgunun verilerinin izlemi şarttır.

8) Zarar unsuru olan, fikirler ve düşünceleri şeytan değil, insanlar belirtir, uygular ve hatta gurur duyabilirler. Yaklaşımlarda sorumlu olan bireydir ve şeytan yapılan eylemi tanımlar, yaparı değil.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere şeytan sizin ruhunuza girmiş o nedenle anomalisiniz diyen kişinin gerçekten bir şeytan olduğu algılanmalıdır.

9) Bir eğitilmiş ve akademik olan kişiye, derste bile bireyleri zorlaması yakışmaz ve zaten güçleri de yetmediği gibi kişiliklere zarar vermiş olurlar. Yaklaşımlarda bir kişi, isterse babası olsun, evlatlarına zorlama içine veya emir yaklaşımı içinde ise gücünü kaybetmiş demektir. Onu sevdiğini göstererek, bilinçlendirmeli ve bilincin uygulamaya yerleşmesine özen ve dikkat göstermelidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere uygulamalarda zorlama sağlık sektörüne yakışmaz.

10) Damdan düşen bir kimse, derdimi anlatabilmem için bana damdan düşen birisini getirin, ona sorunumu anlatacağım demesi boşuna değildir. Yaklaşımlarda bireyin kavranması gerekir. Bir kişinin damdan düşmesi, sıcak havada gece esintisi olması ve serin olduğu içinde damda yatması arzu edilirken, niye düşsün diye düşünülebilirsiniz. Dam meyillidir, su akması açısından, bazen tedbir yetersiz kalabilmektedir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere uygulama için onlar öncelikle dinlenmeli, yaklaşımlarda da onların görüşü ve fikri alınmalıdır. El, elden üstündür yaklaşımı benimsenmelidir.

11) Hava tahmin raporlarında yağmur yağmıyor denirken, başımıza düşen su damlacıklarının anlamı nedir ki, bizi yanıltan bizi ıslatan yağmur mu, hava tahmin raporu mudur? Yaklaşımlarda gerçek varken, buna dayanmamak, en azından gülünç duruma düşmek anlamında olacaktır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşırken, sadece verilere değil, bireyin gereksinimlerine de bakılmalıdır.

12) Zarar olasılığının farkındalığında, ilk uyarılacak olanlar en yakınlar ve hısımlar olmalıdır. Yaklaşımlarda eğer yakının ve ilişkide olduğun sana inanırsa, diğerlerinin farkındalığı boyutu da daha kolay olacaktır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımda subjektiflik ötesinde, empati şeklinde yaklaşımı öne almaktadır.

Ortada bir zarar olasılığı var ise, hiçbir yapılan sözleşme geçerli olamaz.

Yan etki ve sorun yaratan durumlar için faydadan söz edilemez. Fayda ve zarar dengelenmeden de uygulanamaz.

Hukuk haklar demek ise, adalet zarar üzerine olamaz, iptali gerekir.

13) Fayda üzere olan değil, insancıl ve etik üzere olanın zarar vermesi düşünülmez. Yaklaşımlarda yüksek fayda diyerek zarar oluşabilir. Bu açıdan önemli olan insancıl boyutta olmasıdır ve ilk planda zarar dokunmayan ele alınmalıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yapılan yaklaşımların temelinde, bu önerileri yapan kişinin insanlık üzerine ve etik ilkelerde olması beklenir.

14) Zarar olması veya olasılığı durumunda, ilk planda yapılacak yaklaşım, zarar üzerine olanların yaptıklarından uzak olmaktır. Yaklaşımlarda mücadele temelde zararda olunması ortamından uzaklaşmaktır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere uygulanacak olanlar size göre uygun değilse, itirazını sunmasının ötesinde yapılan yaklaşımlardan da uzak olmalıdır.

15) Zararın oluşmaması için bilim üzerine olunmalıdır. Yaklaşımlarda fizyolojik denge sağlanırsa, patolojik boyut gelişmemektedir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımın temeli, sağlıklı fizyolojinin oluşturulmasıdır.

16) Zarardan korunmanın en etkin yolu devamlı amacın ve etik ilkelerin üzerinde olmaktır. Yaklaşımlarda devamlı etik boyutta olmak sonuçta zarar oluşmaması açısından önemlidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımda zarardan korunmak için devamlı boyutun irdelenmesi gereklidir.

17) Zarar oluşmasının en önemli korunması insanlık üzerine olmaktır ve devamında da insanlık üzerinde kalmaktır. Yaklaşımlarda insanlıktan uzaklaşmak zarar faktörüne yaklaşmak anlamında olabilir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda insanlık üzerine olmayanlardan olumlu sonuç beklenilmesi zordur.

18) Zarar kavramı belirgin olsa bile, bazı kişiler sizi dinler gibi yaparak, bildiklerini, kendi menfaatini öne çıkararak yaklaşım yaparlar. Yaklaşımlarda sizin söyledikleriniz dinlenebilir ama hiç dikkate de alınmayabilir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda teorik, bireyin rızası olmadan yaklaşım yapılabilir ve bilgilendirme sadece resmi evrak doldurmak açısından yapılabilir.

19) Edebiyat yapılacak diyerek insanlıktan uzaklaşmak, olayları çarpıtmak bir bakıma zarar üzerinde olmaktır. Yaklaşımlarda önemli olan sanatsal olmak değildir, insancıl olmaktır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yapılacak atellerin işlevsel olması gerekir. Sanatsal olacak diyerek insanlıktan uzaklaşamaz.

Sanat duyguların ifadesi ise, nefret, hakaret sanatın gerekçesi değil, suçun gerekçesi olmaktadır.

20) Zarar oluşmaması için, kanıtların, verilerin detaylı yorumlanması gereklidir. Yaklaşımlarda irdeleme ancak ve yalnız uzman, yeterli ve yetkin kişilerden alınan aydınlanma ile yapılmalıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere uzmanlar konseyinin görüşü temelinde yaklaşım öngörülmalıdır.

Yorumlanmayan veri için basit sorgu, neden aldığıdır.

Rutin olduğu için aldım yaklaşımı ise, neden rutin olduğudur.

Hekimlikte her yapılan girişimin bir gerekçesi olmalı, dayanakları da bilimsel olarak, devamlılık, izlemde yine zarar faktörü olmaması ile fayda analizindedir.

21) Zulüm yapan zalimlerin mutlaka yok oldukları bilinmesi yanında, bir süre onların etkin olmaları da bilinen boyuttur. Yaklaşımlarda zorbalık yapmak yerine insanlık yapmak daha kolay olmalıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımda insanlık üzerine olunması, zorbalık oluşmaması anlamındadır.

17. Doğanın oluşturduğu boyut, bilim dışı açıklama ile gerekçelendirilemez. Hayal ve fanteziler ile büyü ve çeşitli rüyalar gibi durumlar geçerli ve gerçek yerine konulamaz.

Eğitimin temeli bilgimizin sınırlı olduğu, bu açıdan devamlı ömür boyu eğitimin sürdürülmesinin gerektiği kavratılmalıdır. Bu açıdan temelde bilgiliyim demek yerine, öğrenme, kavrama, tecrübe sahibi olmak seçilmelidir. Bu şekilde bilgiye bilgi, tecrübeye tecrübe katılabilir ve uzmanlaşmaları sağlanabilir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda bilim üzerinde olmak şarttır, birçok çevresel ve geleneksel hayal ve mucizeler ile bireylerin en azından aklı karıştırılmakta, gerçekten uzaklaşmaktadırlar.

Farkındalık, gerekçe ve dayanakları açıklama ötesinde olma durumunda, bilim dışı açıklama getirme olamaz, farkındalık dışına çıkmaktır.

1) Her bireye ve şartlara uygun kıyafetin olması gibi, detaylı uyum ve gerçeklik işte bu boyutta olmalıdır. Yaklaşımlarda en ufak bir detay, o işin tanımlanana uygun olup olmadığını ortaya koymaktadır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere uygulamalarda dosdoğru ve kıvamında olmalı, yaşam detaylıdır, üstün-körü yaklaşım yapılması kabul edilemez, kullanılmayanın yararlı olduğu söylenemez.

2) İnsanlar yaptıkları ile irdelemeler ancak, yaptıkları eylemlerin amacı, güdüsü ve felsefesi daha öne çıkmaktadır. Yaklaşımlarda yapılandırılan daha anlamlı olan amacı ve etik uygulamalardır, aydınlatma ve rıza boyutunu sağlamak önemsenmelidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda, huzur ve esenlik bulabilmek için, yapılan işin insanlık boyutu ile oluşması önemlidir.

3) Sıkıntı ve dertler, insanların konuları algılamaları, bilimin artması ve uzmanlıkta ilerlemesine neden olabilir, yeter ki farkındalık içinde olsunlar. Yaklaşımlarda genelleştirme bakışı ile özgün ve özel bakış ile, soruna çözüme elini koyan kişiler eğitilebilmeleri de o kadar yüksek olabilmektedir. Farkındalık ona inovasyon ve beceri ile gelişimi, değişimi sağlayabilmektedir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşım için, önce onların dertlerini ve sorunlarını sanki sizde varmış gibi içinizden ve aklınızdan hissetmeniz gerekir. Onlar gibi dertlenmeden sorunu çözmeniz beklenmez, sadece aracı olmuş olursunuz, arabayı kullanmayı öğretmiş olmazsınız.

İnsan sadece bedensel değil, ruhsal, sosyal olarak ta bir çevreye sahiptir ve bu açıdan sağlık kapsamına tüm faktörler alınmalıdır. Bebeği hasta olan bir annenin rahat ve mutlu olması beklenemez.

Kültürel boyut, örf, adet ve gelenekler birçok zararlı yaklaşımı getirebilir, bu nedenle bilim temel alınmalıdır. Zarar faktöründe gelenek dayanak olarak geçerli olamaz. Anne sütü yerine, şekeli su ve lokum verilmesi engellenmelidir.

4) Atalarında zorluk, kıtlıktan sonra refahı yakalamalarını gören kimseler, bu değişimin çabaları ve yaptıkları ile oluştuğunu algılamalıdır. Yaklaşımlarda sizlerde refaha ulaşanlar gibi çalışmazsanız, elinizdekini de kaybedebilirsiniz.

Sorun, kusur ve engelli olan bireyler, kendilerinin sağlıklı olabilmeleri için bireysel çaba gerektiğini, başka örneklerin kendilerince yapılmadıkça örnek değil ibret olabileceğinin farkında olmalıdırlar.

18. Yanlış yolda giden, doğru hedefe ulaşamaz. İster farkında olun ister olmayın, eğer yolda giderken sorunlar oluşuyorsa, mutlaka amaç ve güdü irdelenmelidir. Bazı elde edilen veriler bize uyarıcı olmalıdır ki farkında isek ancak olabilir.

Hekimlik Eğitiminde en önemli kişi olarak, öğretilen, bir ilacı verdikten sonra bireyden elde edilen neticeye bakın ve ona göre verme kararı değişik olmaktadır; sürdürün, arttırın, azaltın veya kesin, tamamen yasaklayın.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yapılan her yaklaşım teorik değil, bireyin kabulü ile faydalanmasına göre yapılandırılmalıdır.

Farkındalık, yanlış yolda gitmeyi algılayıp, doğruluğa dönmektir, sessiz kabullenme olamaz.

1) **Zarar bazen kaçtığımız konuda oluşabilir, ancak korunmak ve tedbirler ile fark etmeden önlenmiş olabilir.** Yaklaşımlarda bazı kaybedilen sandıklarımız bizim lehimize olabilir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere uygulamalarda çıkan sorunlar, tedaviyi saptama açısından kolaylıklar sağlayabilir.

2) **İnsanlık üzere olan, etik ilkelerde bulunanların zarar oluşturmaları çok zor olup, çünkü ilk ilke zarar dokunmamasıdır.** Yaklaşımlarda sonucu etkileyen en önemli boyut, insancıl ve etik ilkelerde olmaktadır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerde insancıl yaklaşım olmasıdır. Yardım ve destek yapmanın bir menfaat şeklinde olması, insanlık kavramını zayıflatmaktadır.

3) **Zararın bir boyutu da verilenin algılanmamasıdır.** Yaklaşımlarda farkındalık olmadan iletişim ve ilişkiler olabilir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımda etkin ve anlaşılır bir iletişim kurulmalıdır. Söylenenler ile alınanlar net ortaya konulabilmeli ve algılanabilmelidir.

4) **Zarar gibi görünen bazı yaklaşımlar, daha iyi ve faydalı olabilir ki, ilacın acı olması ile onun faydalı olması arasında bir ilinti yoktur, önemli olan ilacın işlevidir.** Yaklaşımlarda etki, etkinlik, tesir, yan tesir ve ters etki gibi birçok boyut birlikte irdelenmelidir. Tek bir zarar unsuru olursa, ilacın kesilmesi gereklidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda, çözüm ideal gibi görünse de zararlı yanları olabileceği öngörülmalıdır.

Zarar ve faydayı tanımlayan bilim olup, konu uzmanına sorulmalıdır.

5) Zarar olarak yorumladıklarımızdan bazıları bize doğru yolu tercih etmemize öncülük edebilir. Yaklaşımlarda, örneğin yolda giderken, yolda asfalt kalitesinin bozulması, bize tali yola girdiğimizin belirtisi olabilir. Yeniden irdelemenin yararı olabilecektir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere uygulamalarda izlem önemlidir, bazen olumsuzluk bize doğruyu göstermede daha kalıcı bize yardımı göstermiş olabilir.

Birçok ilaç, ortaya çıkan tesirleri ile geleceği yapılanmaktadır. Viagra temelde başka amaçlarla çalışması yapılırken, penil ereksiyon yan etki (yan tesir değil) olduğu fark edilerek, sıklıkla bu amaçla ruhsat almıştır.

Dopamin gibi ilaçların az verince genişletir, yüksek verince de vazokonstriksiyon yapabilir. Bu açıdan beklenen verilen doz, istenen etkiye göre ayarlanmalıdır.

19. İnsan özel, özgün ve tektir, yaklaşımlarda bu özellikler olmalıdır. Kural ancak etik ve bilimsel ve birey hakkına uygun ise geçerlidir. Düzenlemeler ancak aydınlatma, bilgilendirme ile rıza/sorumluluk boyutu ile korunma, gözetme, uyarı içindir.

Her birey farklıdır, aynı görüntüsü olmadığı gibi aynı parmak izi bile olamaz. Bu açıdan parmak izleri farklı diye ayrıcalık olmaz, yine insan türünün bir ferdidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin doğanın bir gelişimi ve yaşamın bir süreci ile oluşan kazalar gibi durumlar açısından oluşması, onu insan olmadan ayırmaz, haklarda engele göre kazandığı boyutlar olabilir.

Farkındalık, her bireye ve duruma özgü bir yaratıcılık, bir inovasyon/buluş ve her gün yeniden doğma eylemidir.

1) İnsanların değerlendirmeleri yaşamları boyunca tutum ve davranışları ile ürettikleri değerlere bakılır. Yaklaşımlarda bireyin çalışarak değer üretme boyutuna önemsenir, sonuca varmadan amacının boyutu önemli bir katkı olmaktadır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda insanlık temelinde bakış önemlidir.

- 2) Zarar verilerek yapılan, yokluk, tahribat oluşturulan eylem, mücadele değildir, çünkü mücadelede fayda ve yarar sağlamak vardır. Yok ettiğiniz ile fayda sağlayamazsınız, varlık gitmiştir. Yaklaşımlarda tedavi ederken, hastaya yüksek doz verdiğinizde kanser kontrol altında olabilir ama bireyi de kaybedebilirsiniz. İnsan ölünce mücadelenin anlamı kalmıyor ki. Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımda öncelikle onların varlığı, kişiliklerin korunması ve gözetilmesi gereklidir.
- 3) İnsanlar hiç farkında olmadıkları bir durum ile karşılaştığını belirtiyorlarsa, zarar kavramını tanımlamamış, tedbir ve uyarıları bilmemiş ve bilimsel olarak algılamayan birey, kısaca eğitilmemiş demektir. Yaklaşımlarda komplikasyonlar, istenmeyen ama bilinen ve beklenen, tedbir alınan konularda oluşur. Farkında olunmayan ve bilinmeyen sorunlarda yeterli eğitim alınmadığının bir ispatı, kanıtı olmaktadır. Sorun, kusur ve engelli olan bireylerde komplikasyon beklenir ki bunlar için gereken uyarı, tedbir ve korunma yapılmalıdır. Tüm gerekenlerin yapılması, komplikasyon oranını sadece azaltacaktır, tam olmaması olası değildir. Nadir görülen, ilk rastlanan olgular bile bilimde yeri vardır. Bu açıdan uzman olan kişi için, hekimlikte olmaz boyutu olmaz, nadir olsa da sana gelebilir.
- 4) Bilmeyen ve bildiğini sanan, standart içinde olup, bireye özgü yaklaşımda olmayan kişi, zarar oluştursa bile zararın farkında olmayabilir. Yaklaşımlarda özel ve özerk yaklaşım, ancak bilim ve eğitim ile olasıdır. Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımda mutlaka özgün ve özel bilgi ve beceri gereklidir.
- 5) Bilim akla hitap etmiş olsa da bunu kabul etmek bir algı ve farkındalık boyutudur. Yaklaşımlarda öncelikle o olgunun, hastanın fizyolojik ve kişisel özelliğine dikkat edilmelidir, sonra semptomlara bakılmalıdır. Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda sadece akıl öncülüğünde bilim değil, gönül ile, sevgi temelinde yaklaşım yapılmalıdır.
- 6) İnsanlar genellikle mucize beklerler ama mucizenin kendileri olduğunun farkında olmalıdırlar, bir olayı bile algılamak mucize gibidir. Yaklaşımlarda öncelikle olayı kavramalı, tam algılama içinde olunmalıdır. Bunun için eğitim ötesinde, empati ve insanlık ile etik ilkeler içinde olunmalıdır. Bunun farkındalığının az boyutta olacağı ve bir bakıma mucize olarak irdelenmesi yararlı olacaktır. Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda mucize boyutuna getirebilmek için, mutlaka uzmanlardan oluşan bir konseyin planlamasını yapması önerilmektedir.

7) Zarar ortada bilimsel veri ve kesin tanımlayan kanıt varken, buna inanmayıp, farklı veriler üzerinde olma ile oluşacağı bilinmelidir. Yaklaşımlarda kanıt düzeyi önemlidir, hata payı buna göre az veya çok olacaktır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşırken, verilerin bilimsel olması esastır ve daha önceki tecrübelerden yararlanılmalıdır.

8) Hekimlikte yaklaşım hasta, olgu temelinde olup, bireye göre özelleştirilmelidir, birisine faydalı olan diğerine zararlı olabilir. Yaklaşımlarda bireyin cevabına bakılır, bilimde daima olumlu ve olumsuzluk boyutu olacak, oluşacaktır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere uygulamalarda, yanıtı verecek olan birey önemlidir, teorik bilgi ve kitap verileri sadece fikir veren olmaktadır.

9) Zarar boyutunda olanın o anda zarar tanımlanmasa bile, saha sonra gelişebilecektir. Yaklaşımlarda hiçbir zaman amaç, güdü ve izlem zarara yaklaşma şeklinde bile olmamalıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda zarardan kaçınma o anda değil, yaşam boyu söz konusudur. Tedavide vücutta kalıcı hasar bırakılmamalı, karaciğer, böbrek gibi organlarında zarar gözlenmemelidir.

Bugün yararlı olan bir ilaç, daha sonra zararlı olabilir. Bu nedenle ilaçların verilmesi bu an için değil, 20-25 yıl sonrası için bile irdelenerek verilmelidir. Prematürelde büyüme, olgunlaşma ile gelişme önemi ilk irdelenen konudur.

10) Zarar hemen gelişmeyebilir, hemen olmaması onun zararsız olduğu anlamını taşımaz. Yaklaşımlarda bugün değil, daha sonraki, geç etkisine de bakılmalıdır tedavi sırasında hasta iyileşebilir ama böbrekleri bozulmuş olabilir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımda, zarar boyutu her aşamada dikkate alınmalı ve bundan korunmalı ve iyiliğin sürekliliği gözetilmelidir.

11) Bol yemek, güzel ve arzu edilen olsa da oluşan şişmanlık zarar oluşturmaktadır. Yaklaşımlarda ilk planda değil amacı, güdüsü yanında sonuçta da insancıl olmalıdır. Bir yapılan binanın sorunları olabilir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımda da o andaki sorunu çözmesi değil, uzun süreçli iyilik ve güzellik olmalıdır.

12) İnsanlığın bireyin kendi benliğini özel ve özgün olarak koruması ve geliştirmesini, kısaca hürriyetini temel alınmalı, hiçbir şekilde, hiçbir zaman sorumluluk başkasına verilemez, emir alınamaz, kalıplarda olunamaz. Zarar kalıba hükmedenin insafında olur o zaman. Yaklaşımlarda bireye sadece aydınlatma verilebilir, ikna yasak olup, karar bağımsız olarak vermelidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere zorla bir yaklaşım yapılamaz, yaşam hakkı dışındakiler rızaya bağlıdır.

13) Canlı bir varlık olarak sonlanacak ama yarattıkları eserler insanlık üzerine, medeniyete katkı ise sürecektir. Yaklaşımlarda temel olan insanlık ve etik ilkeler olursa, varlık sonlansa bile süreç devam edecektir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda, varlık olarak bir yaşam süreci olabilir ama yapılan engel giderme eylemi, gerek ibret ve örnek olmasıyla süreç gidecektir.

14) Zarar dışında, barış ve iyilik amacıyla devamlı çalışanların, bunu arzu duyarak çalışarak ve bilerek, isteyerek yapması sosyal farklı bir onurlanma gerekçesidir. Yaklaşımlarda bireyin arzu duyarak ve isteyerek yapması ile, para ve makam için yapması ayrı bir değerlendirme boyutudur.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlar mutlaka engeli bilerek ve iyilik isteyerek yapılmalıdır.

15) Boş oturan ve bekleyen kişi, sabırlı değil, çalışmadığı ve değer üretme mücadelesi olmadığı için sadece tembeldir. Yaklaşımlarda beklemenin sabırla sürdürülmesi, değer üretirken belirli bir sürecin geçmesinin gerekliliğidir. Bir elma için öncelikle ağacın büyümesi beklenmeli ama devamlı gelişim ve serpilmesi de oluşturulmalıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireyler için hemen sonuç alınacağı değil, vücudun uyumu için en az haftaların gerektiği belirtilmelidir. Hemen değil, adalenin atrofi uğrayıp, uğramamasına göre sonuç ortaya konulabilir.

20. Etik kavramlar doğru ve en azından zarar vermeme üzerinedir, bunu algılayan kişi farkındalık olarak doğru ve gerçek peşinde olmaktadır. İnsan olmanın farkındalığı içinde olan, sevgi ve saygı boyutunda olan birey, zalim olup, zulüm yapması değil değer üretme peşindedir.

Etik kavramlar düşünmek içindir, bize rehberlik yapan usullerdir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin en önemi istekleri bir insan olarak, eşit boyutta sevilmesi ve saygı duyulmasıdır.

Farkındalık; etik ilkelerin öncelikle doğru kapsamında özelleştirmesi ve sonra ne yapılabileceği konusunda özgünleştirilmesidir. Zarar oluşturmama temel ise, sorgu zarar nedir sorusuna cevap aramak ile başlamaktadır.

1) Zarardan korunmak için tek ve ancak bir yaklaşım vardır, amacınızın iyilik ve güzellik ile yarar üzerine olması, zorbalıktan kaçınmaktır. Yaklaşımlarda etik sorgu olarak, doğru nedir tanımladıktan sonra, ne yapmalıyım ile bireye, duruma göre bir çözüm, bir karar oluşturulmalıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımda, farkındalık insanlık ve etik ilke ile olması olmalıdır.

- 2) Hangi pencereden baktığınız önemlidir; olumlu ve olumsuz. Yaklaşımlarda sorun olmaması beklenmez, ancak sizin tepkiniz önemlidir. Ders olarak alarak korunmayı tercih etmek ile, nefret ve kızgınlık ile zorbalığa bir gerekçe tutmak sizin yaklaşımızdır. Farkındalık boyutu en azından iki farklı algılamayı oluşturmaktadır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere ne yaparsanız yapın, mutlu olmuyorlarsa, farkındalık boyutunu olumlu yöne çevirmenizde fayda vardır.

- 3) Bir insan kazandığını tadarken, eğer hak etmediği şeyse, şekerli olsa da tatlı değil, zehir gibi acı gelecektir. Yaklaşımlarda amaç insanlık ve etik olmadığına birey mutluluk algısını alamaz, almakta zorlanır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda engelli olanlar kullanabilecekleri, yararlı olacakları şeyleri almalıdırlar, altından veya gümüşten olması onların yararlı olacağı anlamında değildir.

- 4) Zarar beklenilmeyen yerden geldiğinde daha etkili ve tahrip edici olmaktadır, çünkü tedbir ve korunma duvarı daha zayıftır. Yaklaşımlarda Truva Atı denilen boyutlar ile güvenli denilen yaklaşım size sorun açabilmektedir. Bu açıdan üçlü kontrol yapılması birçok yaklaşımda minimum usuldendir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere bir yerde yapılan değil, ispatı yapılmış yaklaşım daha önemlidir. Araştırma çalışmaları ise tamamen farklı yapıdadır ve buna uyulması gerekir.

Güven tedbir almayı geciktirebilir ki, hekimlikte koruma ve gözetme olguya göre alınır, risk boyutu sadece ekstra tedbirin alınmasını gerekli kılar.

- 5) Her yaklaşımın bir etkisi, bir geri dönüşü olmaktadır, ki birey benlik üzerine menfaat peşinde iken, özellikle zarar oluşturması sonucunda sosyal bir itilme, ötekileştirilme ve rezillik olarak tanımlanan bir boyut oluşabilmektedir. Yaklaşımlarda bu açıdan mücadelenin boyutu insanlık ve etik dışı olmamalıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yapılacaklar, eğer etkisi olumlu ve insancıl ise mutlu ederken, insanlık dışı olanlar ise bir rezillik boyutuna neden olabilmektedir.

- 6) Kişi ve konu ne olursa olsun, zarar oluşmaması açısından; zarardan korunmak, iyilik ve güzellik üzere olmak ile bireyin aydınlanarak rıza vermesi sağlanmalı, özerkliğe hürmet edilmesi gereklidir. Yaklaşımlarda her olay ve birey özgün, özerk ve bağımsız kabul edilmelidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere özgün ve özerk yaklaşım yapılmasının anlamı, yaklaşımların duruma göre ayrışmasından kaynaklanmaktadır.

7) Bir konunun farkındalığını algılamak için net olarak yorumlamada hataya ve sapmalara düşmemek için, bilimsel esaslar geçerli olmak üzere, insanlık üzere, etik ilkelerde kalarak, korunmak ve sakınmak gereklidir. Yaklaşımlarda aşırılık, az veya ok olmak üzere kaçınılmalı, veriler bilimsel olarak, bireye ve duruma göre yorumlanmalıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda durum tam ve net ele alınarak, gerekenler dengeli, yeterli ve faydalı bir etkileşim içinde oluşturulmalıdır.

8) Binlerce defa olsa da denize giren kişi ıslanır ve bunun olmayacağını iddia eden kişi yanılıdır. Yaklaşımlarda suyun üstünde olan kişi kayıkta durmakta, diğerleri ise suyun içinde olacaklardır. Bunun gibi gerçeklik doğru olandadır. Uyan ile uymayan bir olur mu?

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda bilimsel ve uzmanlı eseri olarak bireye özgü yapılan yaklaşım ile standart diyerek uygulamaya geçmek doğru mudur? Ayağa uymayan ayakkabıları giydirmek zorunda kalırsınız ki giyilmez zaten.

9) Farkındalık; her sabah yeniden doğmuş gibi olduğumuz ve akşam ise devamlı çalışmanın gerekliliği şeklinde iken, bırakılacak miras açısından da elde sadece sevginin kalacağını idrak etmeliyiz. Yaklaşımlarda mutlaka insancıl ve etik olanların örnek olacakları ve hatırlanacakları bilinmelidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere uygulamalarda onları ölümsüz yapılmayacağı, etkileşimlerinin devamlılığı ancak iyilik ve sevgi üzerine olursa olası olduğu algılanmalıdır.

Her olgu, her sorun ve her süreç birbirinden farklıdır. Bir prematürenin 28 Gebelik Haftası olması ile büyüyerek 32 Gebelik Haftasına ulaşmasının anlamı, belirli gelişim, değişim ve olgunlaşmanın olması şeklinde algılanmalıdır.

10) Bizler, gelece bırakılacak mirastan yemekteyiz. Zarar bizden sonrakilere de giderek artan şekilde devam edebilir. Yaklaşımlarda kısa, orta ve uzun süreli olarak irdelenmelidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımda sadece o bireye değil, topluma ve sosyal açıdan da etkilenecek bir boyut yaratılmaktadır. Etkileşim geniş kapsamlıdır.

11)Yer çekimini kabul etmeyip, uçacağını sanan bir insan, kendini apartmandan attığı zaman deli diye anılırken, buna benzer yaklaşım yapanların tercih edilmesi değil, onların toplumdan itilmesi kaçınılmaz olmaktadır. Yaklaşımlarda gerçeklik üzerine olmak gerekir. Yağmuru ret eden kişi ıslanmaya mahkumdur.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yapılacak yaklaşımlarda, bireyin talebine göre değil, bireyin isteklerinin bilimsel açıdan engellerine uygun olmasına göre seçilir ve yapılır.

12)Devamlı doğru ve kanıt üzerinde olanlar, bilimi de bunun üzerine bina edenler, dayanakları ve geçerli boyutları bunun üzerinde olduğuna göre, yorum farklı olsa bile sonuçta doğruyu bulurlar. Yaklaşımlarda bilimsellik kanıta dayalı olmalıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda kanıta dayalı olmalı, kitap bilgisi değil, elde edilen sonuçlar ve boyutlar öne çıkarılmalıdır.

13)Tarihsel süreç içinde gözlenenler, kısaca esere bakıldığında yapılaş amacı ile güdülen ve üretilmesinin etkileri irdelenmekte, güzel düşünüp, güzel, yararlı olanlar için hayranlık duyulmaktadır. Yaklaşımlarda insanların estetik, sanat boyutu yanında yapılaş amacı ve fayda boyutu öne çıkmaktadır ki hayranlık bu açıdan boyut kazanmaktadır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşım, sadece belirli bir süreç için değil, fayda ve sanat boyutu ile insanlığa örnek olabilmektedir.

14)Ortada ispatlanan bir zarar olmadığı sürece, suçlama da yapılamaz. Yaklaşımlarda farklı görüşler ve farklı yorumlar, bir görüş niteliğinde olup, zarar kavramı ile ancak suçlama gündeme gelebilir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda ancak belirgin ve kanıtlı bir zarar olması ile suçlama yapılabilmektedir.

Suçta somut kanıtlı veri, gerçek oluşmuş ve bilime dayalı veri olmalıdır.

Şüphe ve varsayımlar suçta kanıt olamaz.

İtirafı da ortada kanıt olmadığı sürece suç kapsamında olamaz.

Suçta yorum yasak, kıyas ve gelenekler geçerli değil, bunları yapan suçlu olur.

Kasıtlı yapmasa bile dikkat ve özen eksikliği ile ihmal suç kapsamında sayılır.

15)Eğer bir kişi fal, büyü ve fantezi içine girmiş ise, ona bilim boyutuna getirmek olası olmayabilir, çünkü, soyut kavramları algılaması ile ancak farkındalık oluşacaktır. Yaklaşımlarda karşı tarafının algısı daha önemli olup, farkındalık içinde olmayan birisine olayı kavratmanız olanaksız olabilir. Şans, sizin algınız ile daima faydalandığınız boyuta gelebilir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda, sizden daha önemlisi onun algısı ve farkındalığıdır.

16) Bir bireyin işe başlamadan önce amacı, dayanakları ve güdülen hedef insanlık ve etik ilkeler üzerine ise, ortada bir zarar oluşma olasılığında da derhal yolu ve yöntemi değiştirecek, hedefi sabit tutacaktır. Yaklaşımlarda devamlı izlemin amacı, sorunlar ve komplikasyonların olasılığındadır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımda zarardan korunmanın en önemli yöntemi, devamlı insanlık üzere, zarardan kaçınmaktır.

21. Sorunda değil, sağlıklı iken de sağlık yaklaşımlarını yapmak, checkupları yapmak bir farkındalık boyutudur. İnsan darda ve sıkıntıda iken, basit bir miyop durumu varken sorun, kusur ve engelli olan bir bireyi algılamak, gözlük ile görme düzelince, ilim, bilim ile düzeltim diyerek, engellilerin farkındalığından uzaklaşmakta, bir hatalı boyuta girebilmektedir.

Hekimlikte sağlığın devamlılığı ve buna göre risklere karşı tedbir önemli ve önceliklidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin sağlık durumları yanında devamlı izlem ve gerekenlerin teknolojiye uygun olarak uygulanması önemlidir.

Farkındalık; sorun oluştuğunda değil, olmadan önce korunma, gözetme, tedbir ve fizyolojiyi sağlamak üzerine olmalıdır.

1) Zarar oluşunca ondan kurtulmak için çabalarırken, eğitim ile beceri ile sorunu çözeniz, sizi eğiten hocalarınıza şükranlarınızın bir ifadesi olmaktadır. Yaklaşımlarda farkındalık boyutu, benliğin ben yapıyorum olmadığıdır, ortak katkılar ile oluştuğunun algılanmasıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda da birçok etmenin sorunu çözerken katkısı vardır. Bu açıdan ortak bir algı ile farkındalık ile çözümlenmeye çalışılmalı, danışmanlık alınmalıdır.

Zarardan kaçmanın en basit yolu, ondan kaçmak, onu terk etmektir.

2) İnsanlar yaşamlarında daha önce tarihten örnekler alarak, gerçek kazanç ve zarar faktörünü algıladıkları zaman, etik ve insanlık boyutunda yaratılan değer dışında başka yarar olmadığını fark edeceklerdir. Yaklaşımlarda daima sevgi üzerinde olmak ve etik ilkelerde yürümenin anlamı, zaman içinde daha belirgin olmaktadır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımda, farkındalık boyutu, onları insanlık düzeyi ile sevgi ortamında olmalarını sağlamak olmalıdır.

Geçmiş tecrübe olması için, eski oluşan olaylardan ders alarak onların oluşmasını önlemek olmalıdır. Bu nedenle tedbir almanın önemli boyutu geçmişten alınan dersler olmaktadır.

Bir ilacın tedavi amacı ile kullanırken, başarısız olması ile piyasadan kalktığı sıklıkla görülmektedir. Bunun yanında piyasaya çıkmadan ilaç üzerinde direnç saptanması, Tobramisin'in yaygınlaşmama gerekçelerinden biridir.

Alerji durumlarında örnek olarak sunulabilir. Bir ilaç teorik ne kadar faydalı olsa bile alerjik ise kullanılamaz. Başa gelen durum ile gelecek yapılanmalıdır.

- 3) Zarar oluşturmak için çaba gösteren, kazandığı sandığı çirkinliklerin onu bırakmadığı ve sonuçta etkisiz olması ötesinde, kendi pozisyonu da bozulmaktadır. Yaklaşımlarda iyilik, barış ve etik ilkeler içinde olmadığına, zorbalık ve menfaat olması ile elde edilen sonuçlar sanıldığı gibi oluşmamaktadır. Farkındalığı algılayanlar zorbalığın peşini bırakmadığını görürler.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda kendi menfaatini değil, engelli olanın faydası öne çıkmalıdır ki yaptıklarınız sonra sizin peşinizi bırakmaz.

- 4) Birey en çok zararı kendine yapmaktadır, kendi yaşamını başkası ile karşılaştırma ötesinde, oluşan sorunları dikkate aldığına ibretlik olgulardan da ders alması beklenir. Yaklaşımlarda ders alma boyutu ancak farkındalık içinde olanlar algılayabilmektedirler.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin engelleri farklıdır ki, bunun farkındalığı ile bireye olduğu kadar toplumlara, bilime, sağlık boyutuna da katkısı ve bir bakıma eğitici yanı da olabilmektedir.

- 5) Zarar, insanların benliklerinin arzularını tatmin için zorlar ve sonuçta farkındalık içinde olanlar, çalışarak, hak ederek değer üretebileceklerini algırlar. Yaklaşımlarda yetkin ve etkinlik boyutunu algılamak ve hak edişin farkındalığı öne çıkmaktadır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin tam sağlıklı ve engellerinin giderilmesi arzuları olsa bile, bunun olabilirliği konusu bir farkındalık durumudur.

- 6) Zarardan kaçınmanın en önemli farkındalığı, gereken tedbiri olabilmek, bunun için zarar konusunda farkındalığı algılamaktır. Yaklaşımlarda korunmak için önceden yaklaşım gereklidir, temel alınması gereken ise, insanlık üzere olmak, etik ilkeler içinde doğruluk üzerinde gerçeklikte yürümek gereklidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımda, esas olan engellerinin insancıl doğrulukta olmasının farkındalığı algılamaktır.

7) Komplikasyon oluşması değil, komplikasyona karşı yapılan girişimler sizin ne kadar hazırlıklı olduğunuzu gösterir. Yaklaşımlarda, özellikle yenidoğan canlandırmasında Entübe ederken kalbin durması olasıdır ve buna göre paniğe kapılma değil, gerekenleri yapabilecek boyutta olmak, bir farkındalık algısı içinde olmalıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımda da uyumsuzluk olasıdır ki buna göre planlama ve hazırlık öngörülmalıdır.

Hekimlikte temel olan tedavi değil, hasta olmayı önlemek, sağlığın sürdürülebilirliğini temin etmektir. Koruyucu hekimlik daima öne alınmaktadır.

Aşılama, beslenme ve erken tanı ve yaklaşımların temel amacı özellikle risk oranı yüksek olan boyutları makul düzeye indirmek ve sonra kaldırmaktır.

8) Zararın temelinde benliğin, etkinlik, verimlilik boyutunu, kısaca farkındalık yaklaşımı ile yetkin ve gerekli olgularının dengelenmemesi vardır. Yaklaşımlarda kapasite kadar bireye, özre uyumlulukta önemlidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda en pahalı olan değil, en yararlı olabilecek, kullanılabilir olan uygundur.

9) Başkası veya ulvi güçler değil, kendi aklın ve vicdanın, eğitimin ile doğru ve zarar oluşturmama farkındalığı içinde olman gerekir. Yaklaşımlarda başkaları fikir verir, önerilerde bulunur ama karar sana aittir ve başkalarını suçlayamazsın, onların kılavuzluğu senin sorumluluğunu kaldırmaz, arttırır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda da uzman konseyin kılavuzluğu ancak bilgilendirme, kısaca aydınlatma açısından önemlidir ve rıza bireye aittir.

10) Zarar oluştuktan sonra keşke yapmasaydım denilirse, izlemde neredeydin, amacın iyi ve güdün doğruluk, etik üzere olduğunu farkında mı idin diye sorulur. Yaklaşımlarda sorun oluşmaması, özellikle zarardan kaçabilmek için, mutlaka izlem gerekir ve devamlı amacı ve güdüyü tanımlayarak, gerekirse hedef değiştirilmelidir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda, keşke yapmasaydım demek bir oluşan durumun telafisi olamaz, bu açıdan olay olmadan önce korunma, tedbir ve gözetme önemlidir ve mutlaka yapılmalıdır.

11) Zarar orada gerçek ve kanıt varken, bireyin kendi benliği için inkâr etmesi ve tam zıttı yapması ile oluşacaktır. Yaklaşımlarda amaç ve güdü ile yolda giderken oluşanlar farklı olabilir, algılama ve farkındalık bunları dikkat ederek ona göre yaklaşım yapmayı gerekli kılar.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda elde edilen kanıtlara göre yaklaşım gerekir. Peşin algı ve yaklaşım zorbalık ve sonuçta zararı doğurabilir.

Bir mahkemede hâkim, ceza gerekçesinin olup olmamasına bakar. Bir boyut zarara doğru giderken, birey bu boyutu kontrol edip etmediği önemlidir.

Değerlendirme, kısaca gözetim ve izlem boyutu da bu şekilde tanımlanabilir.

- Yapılma gerekçesi: Sorun, hastalık tanımlanır, tıp bilimine bakılır
- Dayanılan bilimsel gerekçe: hastanın, yaşı, özelliğine seçilir
- Zarar oluşmaması için yapılan dikkat ve özen durumu: ilacın dozu verilmesi
- Olayın yapılış biçimi: damardan, ağızdan verilmesi
- Kullanılan araçlar: iğne, serum veya doğrudan püse edilmesi
- Zaman ve yer: ayaktan, yatarak tedavi ile ilacın dozlarına göre verilmesi
- Konusu ve önemi: sorun acil, akut ve kronik olması, bedeni etkilemesi
- Zararın boyutu: hastalığın yaptığı tahribat, sistem incelemeleri

Tümünün sağlık organizasyonu olan yerde, acil durumlarda da gerektiği şekilde organizasyonu yaparak, ekip çalışması ile yürütülmektedir.

22. Canlılar için farkındalık; yaratılmış olarak varlıklarını algılamalılar ve yaşama süresince Evrende bulunacaklardır. Tüm canlılar yaratıldıklarını, varlıklarını ebeveynlere muhtaç oldukları, doğa yasalarına uyum sağladıkları için sağlıklı olduklarının farkında olarak, sorun, kusur ve engelli olan bir bireyi de algılayarak, insanlık farkındalığı içinde olmalıdırlar.

Her insan bir varlık, bir canlı olarak, bu Evreni paylaştığını, tüm bireyler ile eşit olduğunu ama onlardan farklı, özgün ve özellikli olduğunu algılamalıdır. Bu durum ona yücelme veya aşağılanma değil, gerçek boyutunun algılanmasını sağlamalıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin. Doğanın oluşmasının bir kuralı, bir boyutunun yansımadır ve doğal bir süreçtir, olgudur.

Her bir atomun bile yeri vardır ki bu Evren oluşabilsin. Yoklukta değil, varlıkta oluşumlar yapılmaktadır. Doğada yapılanma farklı boyutlarda oluştuğu, her yeni yaratılan, oluşan varlığın eskisinin kopyası olmadığı açık ve nettir.

Tuz ile toz şekeri karıştırınca ayrılamaz ama, yeni yapılanma tuz ve şeker karması değil, yeni farklı bir yapı oluşmasıdır. Değişim, başkalaşım yeni jenerasyonun temel işlevidir. Bu işlevin farklı olacağı, bu açıdan sorun, kusur ve engelli oluşması doğanın bir gereğidir.

Farkındalık, insanın yaratılmış bir canlı olduğu, ancak seçenekleri yapabileceğini, sorumluluğun kendisinde olduğunu algılamalıdır.

- 1) Her varlık canlı olmanın, insan olmanın bir gerekliliği sonucunda çalışarak değer üretmelidir. Yaklaşımlarda varlığın belirgin olması yapacağın işleme göredir. Bir hekimin sağlık işi içinde olması, onun varlığını, onun çalışarak değer ürettiğinin bir kanıtıdır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşırken de varlıklarının kabulü, farkındalık boyutu ancak insanlık üzerine olandır. Çalışarak etik boyutta değer üretmek onun canlılık belirtisidir.

- 2) Etik yaklaşım açısından; öncelikle doğru kavramı üzerinde durulmalı, daha sonra da ne yapmalıyım uygulamasına geçilmelidir. Zarar oluşturmama temel ilke olup, faydadan öne çıkmaktadır. Yaklaşımlarda çatışmaların tümü, sonucun etik değil, benlik ve menfaat üzerine olmasından kaynaklanmakta, öncelikle doğru ve gerçek nedir boyutu dışlanmış olmaktadır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerde, doğru olan hiçbir zaman çatışma yaratacak ve bireyin istemediği olmayacağı için, sonuç istenmeyen olmaz, olsa bile geriye dönüş, zorla ısrar olamaz.

- 3) Zarar bir bakıma farkındalık içinde olmayanın kaçınılmaz olarak karşısına çıkacaktır. Yaklaşımlarda sorun çıkmaması için tedbir şarttır. İğneyi steril etmeden yapan kişinin infeksiyondan kaçabilmesi olanaklı olamaz.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda, bir şey olmaz gibi bir mantığın yeri olamaz.

- 4) Farkındalık boyutu, insanın başkasını kırmama ve onun insanlığına dikkat etme şeklinde ise, bırakın zarar vermeyi, onun sevgisini kazanır.

Yaklaşımlarda oluşan sorunlarda, bireyler bir yere dayanmak ve güvenli bir sığınak bulmak isterler. Dostlar eğer farkındalık içinde değil suçlama boyutunda olurlarsa, ben sana demiştim algısı içinde ise, arkadaşlık kopar. Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin engellerinin farkında olan kişi, sorununuz çözülecek, endişe etmeyin şeklinde, hayali ve anlamsız bir şekilde yaklaşırsa, o durumda ilişkiler kopar, kopmaya yatkındır.

- 5) Eğer suyunuz bitmiş ise, buna tasalanmak yerine, su alarak sorunu çözer, susama gibi bir zarar oluşması önlenir. Yaklaşımlarda devamlı olarak yolda giderken oluşacak sorunlara göre yaklaşım yapılacağı bilinmektedir. Bunu öngören kişi için, korku ve tasa olmaz, sadece yapılacakları dikkate alarak gerekenleri yapar ki farkındalığın anlamı da budur.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerde, uygulanan tedavinin mutlaka bir açıdan istenilen gibi olmayacağı beklenir ve alternatifler gündeme gelebilir görüşüne sahip olan kişi, korku ve endişe duymaz, oluşanı çözmeye çalışır.

6) İnsanları varlığını sağlayan sevgi üzerinde olan kişiden, insan olduğunun farkında olan kişiden, zarar beklenmez. Yaklaşımlarda öne alınması gerekli olarak güven belirtilir. Güven maddi boyutlar ile söylenebilir, etkinlik ve yetkinlik boyutu ötesinde olan insanlık boyutunda ise aklını kullanan ve vicdanı olma irdelenir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda, güven duygusunu tamamlayan sevgi boyutu öne alınmalıdır, sevgi duyan bir kişinin zarar oluşturma olasılığı bulunmamaktadır.

23. Değerleri, değeri/ederi kadar yorumlanmalı, abartma ve küçültme ile farkındalığı bozulmamalıdır. Gereksiz yere yorumlanma, anlamının ötesine zarar oluşturabilir, engeller de aynı kapsamda irdelenmeli, sorun, kusur ve engelli olan bir bireyin durumu kişiye göre değil, gerçeğe göre empati yapılarak ele alınmalıdır.

Bir insanın veya bir prematürenin günlük gereksinimi vardır. Bu miktarı daha yüksek tutmak ile faydalı değil, tam tersi denge, metabolizma bozulacağı için ölmesine bile neden olunabilir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlar, standart değil, bireye özgü olmalıdır. Her protez bireye göre ölçülür, biçilir, bir bakıma terzilik yapılarak uygulanır ve sunuca göre izlem yapılır.

Farkındalık; yaşamın çalışarak değer üretmek olduğu, zorla olamayacağı ve kendi kararı ile gerçeği reel olarak yorumlamaktır.

1) Bir iletişimde diğerinin sözünü bastırmak demek, onunlar ilişki kurmamak, ondan faydalanmamak, kısaca zarar görmektir. Yaklaşımlarda mutlaka bilen dinlenmeli, interaktif yaklaşım ile iletişim kurulmalı ama, onun konuşmasına müsaade bile edilmemesi demek, ondan yararlanmamaktır.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerde geleceği bilemediğimiz için, yaklaşımlarda uzmanların görüşleri alınmalı ve ona göre değişim yaşanmalıdır. Eğer danışmanlık yapılmadan bildiğin üzere davranırsanız, sonra çok pişman olabilirsiniz.

Kurulan iletişimde sevgi temelinde olmadıkça ve saygı oluşturuyorsa iletişim anlamı olmamaktadır. Kazakistan'da bir evli çifti tebrik ettim, bana neden diye sordular. Menfaatim ne diye sorgulatırlar. Bir insan olarak tebrik ettiğimi ve mutluluk dilediğimi belirttim. Türk olduğumu anlayınca, büyük bir sevinç ile sadece onların mesut olması dileği ile kutladığımdan, ortak fotoğraf çektirdiler ve mutluluk halkası oluşturdular.

Sevgi, sevgi yumağı oluşturdu, temel kazancı yine sevgi idi, maddiyat olmadı.

- 2) Inanarak, bilgisini ve fikirlerini ortaya koymak isteyenler, katkıda bulunabilecek ortamın, iletişimin uygun olması ile etkinlik kurmalıdırlar. Yaklaşımlarda eğer doğru ve gerçek üstünde iseniz, bekleyin uygun ortamda konuşarak, diğerlerinin düşüncelerinin önüne geçebilirsiniz. Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin aydınlatılması, onların farkındalık içinde olunabilmesi için, öncelikle dinlemeli, onları algılamalı ve empati yaparak, kararınızı daha geliştirerek sunabilirsiniz ki daha etkin ve verimli olabilirsiniz.
- 3) Farkındalık içinde olanların, gerçeği akılları ile irdeleme varken, zorbalık ve nefret ile şiddet içinde olmaları beklenmez, sadece aydınlatma ve algılama içindedirler. Yaklaşımlarda farkındalık her bir olgu ve duruma göre özgün olmalıdır ve bir farklı sınav ve sorudur, bu açıdan olumlu sonuca varmak için, amacınız iyi ve güzellik üzerine olmalıdır. Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yaklaşımlarda, sonuçtan daha önemlisi, insancıl ve etik olmasıdır.
- 4) Empati yapmadan, doğrudan ilgili olmayan ve uzaktan fikir verenler, karara etkilemeye kalkanlar, akıllarını çalıştırmamaktadırlar. Yaklaşımlarda sorumluluk yüklenmeyen kişiler, akılsız birçok öneriyi yapabilirler, dikkatli olmalıdır. Sorun, kusur ve engelli olan bireyler, aydınlatmayı yapanların, yeterli ve yetkin olmaları yanında, sorumluluk boyutlarına da bakmalıdırlar, empati yapmayan, sadece fikir verenlerin belirttikleri akla ve bilime uyup uymadığı incelenmelidir.
- 5) Peşin hüküm ve akıl ile bilimsel verileri ile alternatifleri, seçenekleri dikkate almadan varılacak sonuçlar, sonra pişmanlığı çağırması beklenmelidir. Yaklaşımlarda bireye yararlı olabilmesi için geniş uzmanlarca irdeleme ve bireyin kararında bilimsel farkındalığı yakalama bir sürece bağlı olabilir. Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yapılacak uygulamalarda, acil ve yaşamsal olanlar dışındakiler, geniş irdeleme ve değerlendirme ile yapılmalı, sabırla yaklaşılmalıdır.
- 6) Bilgi kaynağı önemlidir, bilimsel olmayan, sübjektif kişilerden elde edilenler hatalara ve sonuçta zarara neden olabilir. Yaklaşımlarda aydınlatma ve dolayısıyla bilimsel boyut, hayal ve fantezi ile oluşamaz, gerçeklik ancak ilim üzere olan kanıtlar ile oluşabilir. Sorun, kusur ve engelli olan bireylere yapılacak aydınlatma ve sonra alınacak rıza, mutlaka bilim üzere ve gerçeklere dayalı olmalıdır, mutlaka irdelenerek, akıl ve vicdan süzgeci ile birey kararını vermelidir.

Görüşümüze göre Güneş doğudan doğar ve batıdan batar. Bilim ise Dünya Güneş etrafında döner demektedir. Bilgi ve veriler görüşe göre değil, akla, mantığa ve gönle uygun olmadıkça bilgi, bilgi değil yanılıcı verilerdir.

7) Karar verme bizim sorumluluğumuzdadır, tüm çevre sadece farkında olmamıza yardımcıdır, sevgi ve iyilik üzere oldukça gerçek algısı ile doğrulukta olabiliriz. Yaklaşımlarda son kararı birey vermeli, bireyin hürriyeti kararı verebilmesindedir.

Sorun, kusur ve engelli olan bireylerin kendi kararları ile sorumluluğu yüklenmelidirler, bizler ancak aydınlatmada, farkındalıkta yardımcı olabilir, sınırimız bundan öte olmamalıdır. Bilim dışı, isyan, karşıt olmak ile fayda sağlanamaz.

Sonuç

İnsanın insan olduğunu algılaması, farkındalıktır. Bu insanlık kavramının genel fiziksel ve somut değil, soyut anlamda olduğunu tanımlamalıdır. Ayrıca sevgi üzerine ve etik ilkelere dayanarak karar oluşturması, zorbalıktan kaçınarak, öncelikle zarar oluşturmamaya, kendisine de olmasını koruma ve engelleme içinde olmalıdır.

Kendi benliği, menfaati ile başkalarının aleyhine olma durumu ise farkındalığın anlamını ters açıdan ele almaktır. Diz altından ampute olmuş ve protezli bir İntörn, devamlı geç geliyordu ve vizitelere katılmıyordu. Ben gerekçesini sordum, aynı katta nöbet odasında kalan kişi, on beş dakika önce kalkıp hazırlanabilirken, engelini bahane edip, vizitelerden kaçmaya sebep tutuyordu. Engelinin bunu gerekli kılmadığı belirterek, o zaman gelecek ay katıl dedim. Bu başarısız anlamına geldiğini belirterek, engel nedeniyle yapmayacakların dışındakilerden ancak yapacaklarından doğrudan sorumlusun, geç gelmenin gerekçesi olamaz dedim.

Sorun, kusur ve engelli olanın, eğer gerekli ise sadece engelini belirtmek, çoğunlukla, adı ve soyadı gibi kimliği varken, onun ile iletişim ve ilişkiye girmek gerektiği düşünülmektedir. Bir çocuğa nasıl adı ve soyadı ile yaklaşıyorsa, çocuk buraya gel denilmiyorsa, onun gibi özellikle engelli olanlara adı ile, yabancı boyutlarda da soyadı ile hitap gereklidir. Sorunu, engelleri sizi değil onu ilgilendiren bir konudur. Gözlüklü olan birisine doğrudan yaklaşım şeklinde iletişim kurulmalıdır. Farkındalık demek izolasyon, ayrımcılık değil, tüm insanlara yapılan yaklaşımın aynısı ile iletişim kurmak, ilişki oluşturmak olmalıdır. Bunun önce kendisi tarafından algılanması sağlanmalıdır.

Farkındalık insanın kendisini bilmesi ise, başkasının bilmesine gerek duymamalıdır. Önemli olan kendi varlığı, benliği ile bağımız, yalın kişiliğini algılamalı ve bu yol ile aklını kullanmalı, varlığını betimlemeli ve geliştirmelidir. Bir bakıma kendisini devamlı geliştirerek, kendi değişimine tanıklık etmelidir. En büyük farkındalığın sevgi olduğunu da bilinçlendirmesi gereklidir. Sevgi olmayan

bir farkındalığın anlamı olmaz. Su verilmeyen bitki nasıl büyür ve gelişir, sevgi varlığın esası, oluşumun, farkındalığın temelidir.

Sağa sapıp, ters yolda olursan, şansım kötü deme, oranın havasını kokla, mutlu ol.

Farkındalık sevgidir, olayları sevgi ile yorumlamak, sevgiyi algılamaktır.

Farkındalık Üzerine İlkeler

- 1) Kendimi bir varlık olarak tanımlanırım, tüm varlıklar, yaratılanlar gibi.
Dayanağım: etkilenme ve etkileşmekteyim
- 2) Var eden değilim, kısmen tercih yapabiliyorum.
Dayanağım: Gideceğim yeri seçtiğimi sanıyorum
- 3) Varlıklar içinde yok aslında farkım, ama tekim.
Dayanağım: Atomdan yaratılmışım, hepsi ile eşitim, diğerlerinden ayıran farklılıklar beni ayrıcalıklı yapmıyor. Ancak, benim gibi bu evrende gelmiş ve halen var kimseyi bilmiyorum.
- 4) Enerji alıyor, kullanıyorum.
Dayanağım: Yer değiştirebiliyorum, ölü değilim.
- 5) İyi veya kötü yoktur.
Dayanağım: a) bireylerin hakkını dikkate almayan, b) özen göstermeyen, c) ihmal eden, d) dengeyi şaşırıp, aşırıya kaçan, e) insan ve yaratılmış olduğunu unutup zorlayan eylemler olabilir. Bunlar insanlık sıfatıdır ki, kapı hiçbir zaman kapatılmamalıdır.
- 6) Fiile kızılır, faile kızılmaz.
Dayanağım: Failin farkındalık boyutuna girebilme olasılığı vardır.
- 7) Kaç insan yaratılmış ise o kadar farklı inanç vardır, sorulamaz, sorgulanamaz, bizimle ilinti ve ilişkisi olamaz.
Dayanağım: bir fiile bakarız, içini bilemeyiz, inanan ve inanmayan kavramının bizimle alakası olamaz, biz yargıç değiliz.
- 8) Bilgini dağıt, aydınlat ama zorlama, ikna yapma.
Dayanağım: Farkında olmamak, algılamamak, dinlememek, görmemek, aklı kullanmamanın çözümü; gönüllü kazanarak, bilgilenme ve rıza ile ancak sağlanır.
- 9) Doğa ve bilimin kuralları daima geçerlidir. Eğitim bireye, önce bana katkı sağlamalıdır.
Dayanağım: Arkana bakınca alim, önüne bakınca cahil görünürsün, eğitim mezara kadar derler, bence ondan sonra da başkalarına eğitime devam edebilir.
- 10) Aklını kullan, tüm olanlar, oluşumlar ve olgular sana düşünmen içindir.
Dayanağım: Olanı algılamak ve sevgi oluşturabilmek içindir.
- 11) Dost ve düşman tanımlanamaz.
Dayanağım: Ayrımcılık olur, dostun düşman, düşmanın dostun olabilir, sevgi boyutu değiştirebilir yapıyı.
- 12) Az veya çok, büyük-küçük, şekline tanımlanan boyut olmamalıdır.
Dayanağım: Somut kavramlarda ekonomi, soyut kavramlarda ise değer boyutu öne çıkarılmalıdır.
- 13) Rehber, nimet verilenleri örnek, azap görenleri, insanlık dışında olanları ibret almaktır.
Dayanağım: Tarihteki örneklerdir.
- 14) Arzu, niyaz, dilek olmaz, sadece şükür edilebilir.
Dayanağım: sen sadece çalış, mücadele et, başkasından istekte bulunma.
- 15) Değer, değeri tanımlama ile olacaktır.
Dayanağım: somut kadar soyut değerler her bireye göre farklıdır.
- 16) Teslimiyet olmaz, devamlı yaşam için mücadele gerekir.
Dayanağım: Biz insanız ve insanlık üzerine olmalıyız, elimiz tutana, dilimiz dönene ve aklımız çalışana kadar devam etmeliyiz. Bu bizim görevimizdir. Beklentimiz olmaz, biz yaratılanız.
- 17) Yolda giderken Metoduna; doğru ve yanlış deme, devamlı izlemde ol, ama yola çık yeter ki.
Dayanağım: Önce doğru nedir sorusunu sor ve saptamaya çalış, sonra da ne yapmalıyım boyutunu yapılandır. Unutma gerekirse geri dönmek bir erdemliktir.
- 18) Her boyutun bir başlangıcı ve sonucu vardır ki tek kelime ile özetlenebilir; sevgi

Dayanağım: Sevgi ile saygı kazanmak, sevgi karşılıklı değil, alış ve veriş boyutuna getirilmemelidir. Karşılık için, bir kazanç için sevgi olmaz, ananın bebeğini sevmesi gibi olmalıdır.